

ЗНАК ЯКАСЦІ
3 СВЕТЛАГОРСКА — У ТЫСЯЧУ АДРАСОЎ
2 стар.

ПАЎПРЭДЫ БЕЛАРУСІ
ВЯСЕЛЛЕ Ў ПРЫСУТНАСЦІ КОНСУЛА
2 стар.

ПАМЯЦЬ
КАМАРЫН ВЫЗВАЛІЛІ ПЕРШЫМ
3 стар.

СІТУАЦЫЯ
"СКАЗ ПРА ЛЫСУЮ ГАРУ" ПРАЦЯГВАЕЦЦА...
4 стар.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ
СКАРБЫ РАСПАВЯДАЮЦЬ ПРА
СТАРАДАЎНАСЦЬ
5 стар.

ЗЕМЛЯКІ
Васіль ЖУЧЭНКА — КЛАРНЕТЫСТ 3
МАРЫІНСКАГА
5 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ
ЗАЦІКАВІЎ СПРОШЧАНЫ ПАРАДАК
ВЫДАЧЫ ВІЗ...
6 стар.

СЛУХАЙ СВАЁ
КАЛІ Ў МУЗЫЦЫ ЖЫВЕ ЭТНАС
8 стар.

ПАМЕЖЖА
ПОЛЬСКІ МІКРАКОСМАС БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ
7 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

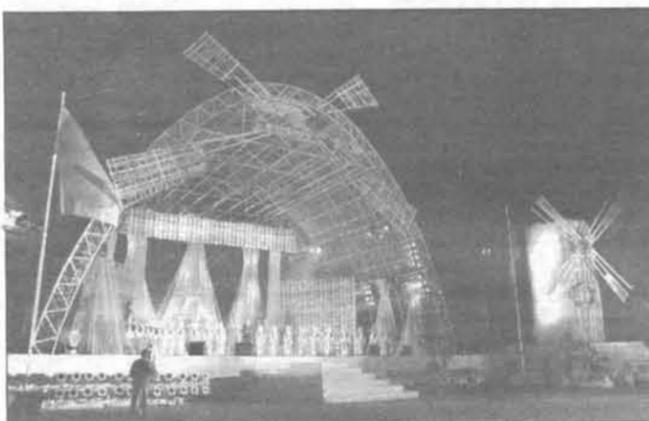
Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

9 КАСТРЫЧНІКА 2003 ГОДА, № 41 (2859)

ЦАНА 170 РУБЛЁЎ

E-MAIL: GOLAS_RADZIMY@TUT.BY

«дажынкi-2003»

Аляксандр Лукашэнка ўзяў удзел у фестывалі кірмашы "Дажынкi-2003" у Пружаных. У працяг існуючай традыцыі ў ходзе фестывалю-кірмашу працаўнікоў вёскі Аляксандр Лукашэнка асабіста павіншаваў і ўзнагародзіў пераможцаў рэспубліканскага спаборніцтва, якія занялі ў гэтым годзе першыя месцы.

Ганаровыя дыпламы і ключы ад легкавых аўтамабіляў кіраўнік дзяржавы ўручыў сямі старшым камбайнерам і шасці старшым камбайнерам маладзёжных экіпажаў, якія дабіліся самых лепшых паказчыкаў у час уборкі збожжавых і зернебабовых культур.

Ганаровымі дыпламамі і грашовымі прэміямі адзначаны перадавыя раёны і вобласці. У Брэсцкай вобласці званне пераможцы, таксама, як і права стаць месцам правядзення фестывалю, заваяваў Пружанскі раён. Сярод абласцей

лідэрам названа Гродзеншчына.

У час наведвання Пружан кіраўнік дзяржавы ўзяў удзел ва ўрачыстай цырымоніі адкрыцця гарадскога Дома культуры. Увадзенне ў эксплуатацыю гэтага новага важнага сацыяльнага аб'екта дасць магчымасць жыхарам горада захоўваць народныя традыцыі і творчасць, унясе ўклад у развіццё культурнага жыцця Пружан. Дзякуючы сучаснаму абсталяванню і інфраструктуры, Дом культуры

ПА ПРАЦЫ І ПАШАНА

стане месцам правядзення тэатралізаваных свят і абрадаў, паказаў, маладзёжных дыскатэк, вечароў, выстаў, канцэртаў.

У час "Дажынак" на цэнтральнай вуліцы Пружан прайшло святочнае тэатралізаванае шэсце, парад перадавікоў, у якім прынялі ўдзел каля тысячы пераможцаў спаборніцтва з усіх рэгіёнаў і ўдзельнікаў мастацкіх калектываў.

НА ЗДЫМКАХ: узнагароды пераможцам уручыў Прэзідэнт; камбайнер Валерыў НАВУМОВІЧ Баранавіцкага райаграпрамсервіса разам са сваім напарнікам Міхаілам ГАЙКОВЫМ намалацілі 1 476 тон збожжа і занялі першае месца ў вобласці. Валерыў Навумовіч ўручаны прыз — аўтамабіль. Міхаілу Гайкову — персанальны камп'ютэр; адкрыццё Пружанскага Палаца культуры; вячэрні канцэрт.

хроніка жыцця

"БОІНГ" НА СТАРЦЕ

Ужо 15 кастрычніка першы беларускі "Боінг-737/500" ажыццявіць свой дэбютны рэйс.

Ён будзе рэгулярна лятаць у Ларнаку, Рым, Парыж, Лондан, Тэль-Авіў, Франкфурт і Маскву. Вядома, якасць абслугоўвання пасажыраў у гэтым лайнеры павінна быць істотна вышэйшай. Менавіта таму "Белавія" аб'явіла

конкурс на пасаду бортправаднікоў.

ТУРНІР ПА ПІМНАСТЫЦЫ

3 17 па 19 кастрычніка ў Мінску ў Палацы Рэспублікі пройдуць спаборніцтвы на Гран-пры "BelSwissBank" па мастацкай гімнастыцы.

Удзел у іх ужо пацвердзілі 30 мацнейшых гімнастак з 20 краін свету.

Гледачы змогуць убачыць выступленні знакамітых расіянак Аліны Кабаевай і Ірыны Чашчынай, украінак Ганны Бясоновай і Тамары Ерафеевай, а таксама вядомых беларускіх гімнастак Іны Жукавай і Святланы Рудалавай. У рамках спаборніцтваў пройдзе міжнародны дзіцячы турнір "Baby Cup". Правядзенне спаборніцтваў падтрымаў Беларуска-Швей-

царскі банк "BelSwissBank", які стаў асноўным спонсарам Гран-пры.

ДАЖДЖЫ З АТЛАНТЫКІ

Вільготнае паветра з Атлантычнага акіяна будзе фарміраваць надвор'е ў Беларусі ў кастрычніку.

Аб гэтым паведаміла галоўны сінноптык Рэспубліканскага гідрометцэнтра Вольга Фядотава. Па-

дабрачыннасць

ТОКІО — ВАЛОЖЫН

Валожынскай школе-інтэрнату, над якой шэфства ўзяло Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь, 1 кастрычніка 2003 года грамадская Японска-беларуская эканамічная асацыяцыя пералічыла ў якасці добрачыннай дапамогі тысячы долараў ЗША.

Указаньня сродкі атрыманы ў выніку сумеснай акцыі нашага пасольства і Японска-беларускай эканамічнай асацыяцыі.

А. СЦЕПУСЬ.

Часовы Павераны ў справах Рэспублікі Беларусь у Японіі.

поспех

БРЭЗІНСКИ МАТЭМАТЫК

З Міжнароднай алімпіяды па інфарматыцы, якая праходзіла ў ЗША, бронзавы медаль прывёз адзінаццацікласнік Павел Сакаў з раённага цэнтра Берзіно.

Павел шэсць гадоў займаецца ў Брэзінскім цэнтры развіцця творчых і інтэлектуальных здольнасцей дзяцей і юнацтва і неаднойчы перамагаў на абласных і рэспубліканскіх спаборніцтвах.

Таццяна КУВАРЫНА.

паляванне

ПАЧАЎСЯ АСЕННІ СЕЗОН

Асенні сезон палявання на лася, казулю, дзіка, зайца, андатру і іншыя віды дзікіх жывёл пачаўся ў Беларусі.

Да 30 лістапада можна будзе паляваць на лася, аленя, казулю, дзіка ў тых угоддзях, дзе ёсць ліміты здабычы гэтых жывёл. З першай суботы кастрычніка да трэцяй нядзелі студзеня 2004 года дазволена паляванне на зайца і андатру. Акрамя таго, з першай суботы лістапада да трэцяй нядзелі студзеня 2004-га дазволена паляванне на куніцу, норку, вавёрку, тхара, гарнастая, ласку.

Галіна ВІР.

Менавіта таму "Белавія" аб'явіла

Падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА.

знак якасці

Светлагорскі цэлюлозна-кардонны камбінат — адно з найбуйнейшых прамысловых прадпрыемстваў беларускага Палесся. Яго спецыфіка — вытворчасць гафрыраванага кардону рознага прызначэння: упаковачнага, аблічовачнага, фільтравальнага і іншага.

З СВЕТЛАГОРСКА — У ТЫСЯЧУ АДРАСОЎ

горскі цэлюлозна-кардонны камбінат — адзінае ў краіне прадпрыемства з завершаным цыклам перапрацоўкі (ад падрыхтоўкі зыходных матэрыялаў да выпуску гатовай упакоўкі). На прадпрыемстве працуюць і над паляпшэннем знешняга выгляду сваёй прадукцыі. Зараз ажыццяўляецца праграма па асваенні шматколернага друку, які надасць упакоўцы прывабны выгляд.

Сучаснае абсталяванне з Францыі, Англіі, Германіі, Швейцарыі дазваляе штогод вырабляць 160 мільёнаў квадратных метраў гафрыраванай тары для амаль тысячы заказчыкаў. Камбінат не толькі задавальняе патрэбы рэспублікі, але і пастаўляе сваю прадукцыю ў Расію, Украіну, Малдову, краіны Балтыі, шэраг еўрапейскіх краін.

На камбінаце таксама працуе цэх па вытворчасці папяровых сотаў, якія выкарыстоўваюцца як амартызатары пры ўпакоўцы разнастайных вырабаў, якія патрабуюць асобых умоў транспарціроўкі: кінескопаў, халадзільнікаў... Папяровыя соты выкарыстоўваюцца таксама як гукі-іцэплазальны матэрыял ў будаўніцтве.

Трэба адзначыць, што Светла-

ггорскі цэлюлозна-кардонны камбінат — адзінае ў краіне прадпрыемства з завершаным цыклам перапрацоўкі (ад падрыхтоўкі зыходных матэрыялаў да выпуску гатовай упакоўкі). На прадпрыемстве працуюць і над паляпшэннем знешняга выгляду сваёй прадукцыі. Зараз ажыццяўляецца праграма па асваенні шматколернага друку, які надасць упакоўцы прывабны выгляд.

Вытворчасць некаторых кампанентаў, як напрыклад, цэлюлозы, звязана з выкарыстаннем хімікатаў. Таму праблема аховы прыроды — адна з задач, якую на камбінаце з поспехам вырашаюць. Восемдзесят працэнтаў хімікатаў перапрацоўваюцца і зноў выкарыстоўваюцца ў вытворчасці. Усё гэта — культура вытворчасці, якая дазваляе выпускаць высокакачэсную прадукцыю.

НА ЗДЫМКАХ: візітоўка камбіната; машына па вырабу кардону магутнасцю сто тысяч тон у год.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

аўкцыён

ДЗЕВЯЦЬ СОТАК ЗА 180 МІЛЬЁНАЎ

У Мінску адбыўся першы ў гэтым годзе аўкцыён па продажы земляных участкаў для будаўніцтва і абслугоўвання жылых дамоў.

Гарадскі тэрытарыяльны фонд дзяржаўнай маёмасці выставіў на таргі чатыры надзелы — па два ў Фрунзенскім і Савецкім раёнах.

Самы буйны з іх, памерам дзевяць сотак, размешчаны на вуліцы Нікіціна, пры стартавай цане 56 мільёнаў 200 тысяч быў прададзены за 180 мільёнаў. За 75 мільёнаў, што ў паўтара раза вы-

шэй за пачатковую цану, пайшлі з малатка шэсць сотак таксама на вуліцы Нікіціна. Не менш выгадна рэалізаваны і шасцісотачныя ўчасткі ў завулках 4-м Радзятарным і 4-м Пуцэправодным. Выручаныя 360 мільёнаў рублёў пералічаны ў гарадскі бюджэт.

Міхаіл ДАВІДОВІЧ, "Мінск-Навіны".

эксперымент

ПЕРАПЯЛІНАЯ ФЕРМА

Першая на Віцебчыне перапяліная ферма створана на базе аддзялення па гадоўлі маладняку Гарадоцкай птушкафабрыкі. Яна налічвае 640 галой, і штомесяц усе перапёлкі нясуць каля 11 тысяч яек, якія як далікатэсную прадукцыю пастаўляюць у гандлёвую сетку, рэстараны і кафэ раённага і абласнога цэнтра. НА ЗДЫМКУ: птушкавод Таццяна БУРУНОВА.

выставы

У МІНСКУ ПРАЙШЛА 11-Я СПЕЦЫЯЛІЗАВАНАЯ МІЖНАРОДНАЯ ВЫСТАВА "МЕДЫЦЫНА-2003"

НАШЫ ЛЕКІ ДАСТУПНЫЯ ЎСІМ

У выставе ўзялі ўдзел 168 фірм, большасць з якіх — беларускія. Усяго ж сваю прадукцыю прадставілі 10 краін: Іран, Польшча, Расія, Германія, Украіна, Славакія, Ізраіль, Чэхія, Малдова, Галандыя.

Як падкрэсліў на адкрыцці выставы першы намеснік міністра аховы здароўя Беларусі Віктар Калбанаў, з кожнай выставай відэавочны рост узроўню вытворцаў і фірм, прадстаўленых на ёй. Уцешна, што большасць беларускіх удзельнікаў з'яўляюцца канкурэнтаздольнымі як на айчынным, так і на замежным рынку.

Фірмы, што прадставілі сваю

прадукцыю на выставе, займаюцца самымі рознымі відамі дзейнасці. Аднак амаль палова ўдзельнікаў — вытворцы лекаў. Самы буйны беларускі прадстаўнік гэтай галіны — Дзяржаўны канцэрн па вытворчасці і рэалізацыі фармацэўтычнай і мікрабіялагічнай прадукцыі, які аб'ядноўвае 21 суб'ект гаспадарання. На прадпрыемствах "Белбіяфарма" працуе больш за 9 000 чалавек. Канцэрн вырабляе 400 найменняў лекаў, 60 працэнтаў якіх экспартуецца ў 10 краін свету. Па дзяржаўнаму заказу "Белбіяфарма" працуе некалькі навуковых дзяржаўных праграм —

"Лекавыя сродкі", "Прамысловая біятэхналогія", "Праграма развіцця сыравіннай базы і перапрацоўкі лекавых і араматычных раслін". І як вынік — беларускія лекі запатрабаваныя як у Расіі, так і ў Індыі.

Традыцыйна падчас выставы прайшлі семінары і канферэнцыі, сустрэчы спецыялістаў, заключаліся дагаворы.

НА ЗДЫМКАХ: дыягнастычнае абсталяванне прапануе беларускае вытворча-гандлёвае прадпрыемства «Медтэхніка»; разнастайныя лекі канцэрна «Белбіяфарма».

Алена СПАСЮК.

паўпрэды беларусі

ВЯСЕЛЛЕ ў прысутнасці КОНСУЛА

Адрас беларускага консула ў Вільнюсе добра знаёмы многім літоўцам, не гаворачы пра этнічных беларусаў, якія пражываюць у краіне. Прычына такой вядомасці зразумелая: па-першае, нашы дзяржавы з даўніх часоў звязаны цеснымі гістарычнымі і культурна-эканамічнымі сувязямі. Па-другое, народы дзвюх краін аб'ядноўваюць і чыста чалавечыя адносіны: сямейныя, сацыяльныя. Пра "чалавечы фактар" у вялікай палітыцы гутарка з загадчыкам консульскага аддзела Пасольства Беларусі ў Літве Іванам БОНДАРМ.

— 26 лістапада 2002 года паміж дзвюма краінамі было падпісана пагадненне аб узаемных паездках грамадзян, якое ўступіла ў сілу сёлета з 1 студзеня і прадугледжвае візавы рэжым. Пасля яго ўвядзення пасольства ўжо аформлена больш за 85 тысяч віз. Для нагляднасці дадам такую дэталю: у дзень афармлення 600–800 віз. Гэта вельмі вялікая нагрузка на работнікаў консульскага аддзела. Каб справіцца з падобным патокам, мы правялі вялікую работу: падрыхтавалі неабходную колькасць спецыялістаў, устанавілі новую арганізацыйную тэхніку, пераабілі камп'ютэрныя праграмы.

Стабільна вялікая колькасць паездак тлумачыцца проста: паміж дзвюма краінамі гістарычна склаўся добрасуседскі, а ў многім сваяцкі адносіны. Па ўдакладненых даных, у Літве пражывае каля 40 тысяч этнічных беларусаў. Людзі прывыклі ездзіць у госці да родных, на канікулы, у адпачынак. Немалаважным фактарам з'яўляюцца і бізнес-інтарэсы.

Чьтачоў, напэўна, цікавіць, якія льготы дзейнічаюць пры афармленні віз. Разлічваюць на бясплатнае афармленне віз маюць права асобы, старэйшыя за 70 гадоў, дзеці да 16 гадоў, якія едуць з бацькамі. Акрамя таго, без аплаты могуць наведаць суседнюю краіну асобы, якія маюць тут па-

хаванні блізкіх сваякоў, па дакументах, якія пацвярджаюць гэтыя абставіны. Праўда, тэрмін іх знаходжання абмяжоўваецца 10 днямі 2 разы ў год. Бясплатныя візы таксама атрымліваюць грамадзяне, якія едуць па тэлеграмах з-за хваробы ці смерці блізкага сваяка.

Вядома, работа консульскага аддзела Пасольства Беларусі ў Літве не абмяжоўваецца толькі афармленнем віз. На консульскім уліку стаіць больш за 2 тысячы грамадзян Беларусі, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі Літвы. У задачу пасольства ўваходзіць абарона іх інтарэсаў. Мы афармляем грамадзянам Беларусі пашпарты, рэгіструем шлюбы, выдаём пасведчанні аб нараджэнні. Нядаўна выдалі пасведчанне аб нараджэнні дзіцяці маладой пары: бацька — грамадзянін Беларусі, а маці — Літвы.

На жаль, пасведчанні аб смерці таксама даводзіцца выдаваць. Не сакрэт, што аказваем дапамогу землякам, якія прыехалі ў Літву і трапілі ў экстрэмальныя, скажам так, сітуацыі. У жыцці ўсякае здараецца: некага абаралі, хтосьці згубіў дакументы. За мінулы год мы аформілі больш за 100 пасведчанняў на вяртанне ў Беларусь асобам, якія засталіся без грошай і дакументаў. Не скажаў бы, што гэта лічба празмерна вялікая, але нам хацелася б, каб нашы грамадзяне радзей карыс-

таліся такога роду консульскай дапамогай.

Прывяду яшчэ адну лічбу: на сённяшні дзень больш за 20 нашых грамадзян знаходзяцца ў месцах пазбаўлення волі ў Літве. Мы таксама іх наведваем, аказваем пасільную дапамогу. У тым ліку нават рамантычнага, можна сказаць, плана. У мінулым годзе, напрыклад, спецыяльна выязджалі ў адну з літоўскіх турмаў, каб заключыць шлюб паміж грамадзянінам Беларусі, які адбывае пакаранне, і нявестай, якая прыехала. У якасці сведкі з боку жаніха быў дыпламат консульскага аддзела. Такія мерапрыемствы, як гэта ні парадаксальна гучыць, — таксама частка нашай работы.

Ёсць, аднак, і праблемы, якія нам самім вырашыць не пад сілу. Напрыклад, нямала нараканняў выклікае ўвядзенне беларускім бокам пагранічнага мясцовага збору ў памеры 3 еўра з іншаземных і 1,5 еўра з беларускіх грамадзян пры іх выездзе з Беларусі. Людзі не разумеюць: чаму трэба плаціць, напрыклад, за тое, што яны з'ездзілі ўшанаваць памяць загінуўшага ў гады вайны баявога таварыша і пахаванага ў Рэспубліцы Беларусь сваяка, аказваючы дапамогу састарэлым бацькам? Чаму плата бярэцца з пенсіянераў з малалетняга дзіцяці, якія атрымліваюць бясплатныя візы? Звароты грамадзян па гэтым пытанні мы накіроўваем у розныя інстанцыі і спадзяёмся, што ў наступным годзе такога збору не будзе. Хачу адзначыць, што літоўскі бок падобнай платы пры перасячэнні мяжы з грамадзян Беларусі не бярэ.

Думаю, пазітыўнае рашэнне гэтага пытання пойдзе на карысць традыцыйна добрым адносінам паміж Беларуссю і Літвой.

Гутарыла Людміла ФЭДАРАВА, "СБ".

памяць

ШЭСЦЬДЗЕСЯТ ГАДОЎ ТАМУ КАМАРЫН ВЫЗВАЛІЛІ ПЕРШЫМ

Прарваўшы абарону немцаў, пасля паспяховага фарсіравання ракі Днепр воіны 15-га стралковага корпуса 13-й арміі Цэнтральнага фронту 23 верасня 1943 года вызвалілі першыя тры населеныя пункты Беларусі: вёскі Новая Іюлча,

Бярозкі і раённы цэнтр ранейшай Палескай вобласці Камарын. Менавіта адсюль пачалося вызваленне Беларусі Чырвонай Арміяй і працягвалася яшчэ злыя паўтара года.

З нагоды 60-годдзя вызвалення ў Камарыне Брагінскага

раёна адбылося святочнае шэсце ветэранаў, урачысты мітынг і ўскладанне вяноў да брацкай магілы, дзе спачывае прах больш як 600 воінаў, якія аддалі жыццё за вызваленне Камарына. У цэнтры пасёлка заклілі сквер.

зваротная сувязь

КАЗАХСТАН

ЗНІТАВАННЯ ЛЁСАМ

Мне хочацца запытаць любых мне беларусаў, ці ведаюць яны пра падзвігі маіх землякоў-кастанайцаў на сваёй шматпакутнай зямлі, акрамя генерала, двойчы Героя Савецкага Саюза Леаніда Бяды, імя якога названа вуліца ў Мінску? Я нагадаю пра некаторых.

...Падпалкоўнік Павел САПА 2 жніўня 1944 года пасадзіў увесь свой стралковы полк на танкі, сам на галаўным паспяхова праследаваў праціўніка ў раёне горада Віцебска. У выніку бою знішчыў два батальёны ворага, захавалі 22 гарматы, 16 самаходных артылерыйскіх устаноў, 30 аўтамашын і 300 вазоў з маёмасцю. Полк меў невялікія страты і пры гэтым вызваліў ад захопнікаў значную частку горада.

...26 жніўня 1944 года праціўнік імкнуўся прарваць калыца акружэння. Значнымі сіламі пяхоты пры падтрымцы 6 танкаў і артылерыі ён перайшоў у атаку ў раёне вёскі Чарнагосце Віцебскай вобласці. Маёр М. ВАЛОШЫН падпусціў немцаў на бліzkую адлегласць, асабіста падняў батальён і імклівым ударам адкінуў ворага. У гэтым баі батальён знішчыў больш за 200 і ўзяў у палон каля 100 варажых салдат. Захапіў 83 аўтамашыны з боепрыпасамі і маёмасцю.

...24 ліпеня ў баі за вёску Кулеўская старшы лейтэнант І. ПРАТАПОПАЎ са сваім узводам умела абмінуў фронт праціўніка і ў імклівай схватцы знішчыў 40 гітлераўцаў. У ноч 28 ліпеня заняў вялікую частку шашы 16 атак — Варшава Узвод абдыраў

ворага і чатыры разы сам падмаўся ў контратаку. Тут узводны быў паранены, але поле бою не пакінуў. У напружаны момант з клічам "За Радзіму!" падняў байцоў у рашучую атаку. 10 жніўня Пратапопаў загінуў. Яму было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Так змагаліся мае землякі-кастанайцы за вызваленне Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў.

А зараз хачу раскажаць аб сыне беларускага народа, які ўмела і шчодра адкрыў Казахстан падземныя скарбы кастанайскага краю. Тут добра памятаюць чарнавага, высокага і прыгожага ўраджэнца Мінска Аляксандра Петрусевіча. На нашай зямлі ён працаваў больш за 25 гадоў. Гэта быў таленавіты навучнік, бліскучы генерал і вайсковы арганізатар геалагічнай разведкі. Пачаўшы працаваць простым геалагам, ён дасягнуў пасады Галоўнага геолога Паўночна-Казахстанскага вытворчага геалагічнага аб'яднання. За час работы ў Паўночным Казахстане А.Петрусевіч прыняў удзел у пошуках і разведцы радовішчаў баксітаў, жалезнай руды, азбесту, каляровых і рэдкіх металаў, няруднай сыравіны, вугалю і мінеральнай вады для цэлінных гаспадарак. Вялікая яго заслуга ў адкрыцці найбуйнейша-

га ў былым СССР Чырвонакастрычніцкага, Кушмурунскага, Тауунсорскага, Кара-Байтальскага і Аянскага радовішчаў баксітаў, Саркандуўскага і Сарбайскага жалезна-рудных радовішчаў, на базе якіх дзейнічаюць горна-ўзбагачальны камбінат і Паўладарскі алюмініевы завод. Акрамя таго ў актыве А.Петрусевіча Качарскае, Ламансаўскае, Алёшынскае і Шагыркольскае радовішчы магнетытавых руд і аалітавых — Лісакоўскае і Аяцкае.

Аляксандр Фаміч быў добрым арганізатарам-практыкам і навукоўцам. Ён мэтанакіравана ўдасканалваў методыку геалагічных і геофізічных работ, вынікі яго навукова-даследчай і вытворчай дзейнасці надрукаваны ў дзесятках навуковых выданняў. За сваю плённую працу А.Петрусевіч адзначаны многімі дзяржаўнымі ўзнагародамі.

Мне пашчасціла ведаць Аляксандра Фаміча на працягу 20 гадоў. Раней, да вайны і пасля, шмат год я служыў у Савецкай Арміі ў Беларусі. Удзельнічаў у баях з 1941 года ад Бярэзіны да Масквы, а ў 1944 годзе прымаў удзел у вызваленні Беларусі. Мы знаходзілі шмат агульных тэм для размоў: пра яго родны край і пра бацьку, Фаму Іосіфавіча, які ў 1944 годзе быў закатаваны за сувязь з партызанамі.

У апошнія гады жыцця Аляксандр Петрусевіч, як сапраўдны патрыёт, вярнуўся ў Беларусь, дзе і спачыў у роднай зямельцы.

Іван ШЧАРБІНІН,

палкоўнік у адстаўцы, ветэран геалагічнай службы Казахстана.

дыякур'ер

СУСТРЭЧА С. МАРТЫНАВА З КОФІ АНАНАМ

У Нью-Йорку падчас 58-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН адбылася сустрэча міністра замежных спраў Беларусі Сяргея Мартынава з Генеральным сакратаром ААН Кофі Ананам.

Галоўныя тэмы сустрэчы: абмеркаванне актуальных пытанняў ўзаемадзеяння Беларусі і ААН, праблем рэфармавання арганізацыі і яе галоўных органаў, рэагавання ААН на сучасныя глабальныя выклікі.

З Генеральным сакратаром ААН дасягнута дамоўленасць аб прадаўжэнні сумесных намаганняў урада Рэспублікі Беларусь і Сакратарыята ААН па пераадоленні наступстваў чарнобыльскай катастрофы, процідзеянні распаўсюджванню ВІЧ/СНІД. Адбыўся абмен думкамі па пытаннях далейшага функцыянавання прадстаўніцтва ААН/ПРААН у Беларусі і ўзаемадзеяння з ім беларускіх улад.

Л. ПАКУШ ВЫСТУПІЛА ў ДЫПАКАДЭМІІ КАЗАХСТАНА

У Астане адбылася сустрэча Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Беларусі ў Казахстане Ларысы Пакуш з выкладчыцкім саставам і слухачамі Дыпламатычнай акадэміі Еўразійскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Л.Гумілёва.

Л.Пакуш выступіла з лекцыяй аб удасканаленні гандлёва-эканамічнага адносін, гандлёва-эканамічнага і перспектывах беларуска-казахстанскіх сувязей.

РАЗАМ СУПРАЦЬ КАРУПЦЫІ

У Вене ў рабоце заключнай сесіі Спецыяльнага камітэта па прапрацоўцы праекта Канвенцыі ААН супраць карупцыі прынялі ўдзел больш як 120 дзяржаў, у тым ліку і Рэспубліка Беларусь.

Выступаючы на адкрыцці пасяджэння, дырэктар Цэнтра ААН па міжнародным прадухіленні злачынстваў Эдуард Ветэрэндэн-крэсліў, што карупцыя пагражае вяршэнству закона, дэмакратыі і правам чалавека, падрывае прыярытэты адказнасці дзяржаўна-прававой адказнасці і сацыяльнай справядлівасці, перашкаджае канкурэнцыі, эканамічнаму развіццю, пагражае грамадскай маралі.

Канчатковы тэкст канвенцыі, а таксама праект рэзалюцыі будзе прадстаўлены для прыняцця сесіяй Генеральнай Асамблеі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у снежні бягучага года. У горадзе Мерыда (Мексіка) пад эгідай ААН

стасункі

“НЯМЕЦКІ ТЫДЗЕНЬ”

2 кастрычніка ў Мінску ўрачыста пачаўся “Нямецкі тыдзень”. А 3 кастрычніка прайшоў Дзень нямецкага адзінства. У БДУ адбылася дыскусія “Аб’яднанне Германіі” (з удзелам выдавецтваў), а вечарам — урачысты прыём.

У плане тыдня — “Кірмаш магчымасцей” (з удзелам прадстаўнікоў сярэдняга бізнесу), “Круглыя сталы” па моўных і гістарычных праблемах, літаратурны вечар

намечана правесці ў снежні прадстаўнічую палітычную канферэнцыю па барацьбе з карупцыяй, у ходзе якой чакаецца падпісанне канвенцыі краінамі — членамі сусветнай супольнасці.

Канвенцыя заклікае садзейнічаць развіццю міжнароднага супрацоўніцтва ў сферы барацьбы з карупцыяй. Беларусь будзе ўзаемавыгадна супрацоўнічаць з усімі членамі сусветнай супольнасці на двухбаковым і шматбаковым узроўнях у справе ліквідацыі рэальнага пагрозы нармальнаму развіццю чалавецтва.

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЯ ВЫСТАВА ў КАЎНАСЕ

У Каўнасе прайшла выстава сельскай і лясной гаспадаркі “Аграпанарама Літвы-2003”.

На ёй дэманстравалі тэхніку для лясной гаспадаркі, сельскагаспадарчую прадукцыю, абсталяванне і механізмы, звязаныя з яе вытворчасцю і перапрацоўкай, каля 160 самых буйных літоўскіх прадпрыемстваў і арганізацый, а таксама дылераў вядомых фірм Беларусі, Германіі, Італіі, Даніі, Нідэрландаў, Польшчы, Швецыі, Чэхіі і іншых краін.

Беларусь на выставе была прадстаўлена прадукцыяй Мінскага трактарнага завода, Мінскага аўтамабільнага завода і РУП “Лідаграпрамаш”. Інтэрэсы МТЗ на выставе прадстаўляў афіцыйны дылер завода ў Літве — кампанія “Джэйрана”. На сённяшні дзень тэхніка прадпрыемства паспяхова прадаецца на літоўскім рынку, збіраючыся ў продажы трактароў аналагічнага класа.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ ў ПАР

Па ініцыятыве Пасольства Беларусі ў ПАР і пры падтрымцы Беларускай канфедэрацыі прамысловых і прадпрыемальных і Фонду Паўднёвай Афрыкі адбыўся візіт у ПАР беларускіх дзелавых колаў.

У састаў дэлегацыі ўвайшлі прадстаўнікі Беларускага оптыка-механічнага аб’яднання, УП “Адані”, Беларускага шыннага камбіната, Аршанскага станкабудавальнага завода.

У ходзе візіту прайшла прэзентацыйная пастаянна-тэхналагічнага патэнцыялу Беларусі для прадстаўнікоў буйных паўднёваафрыканскіх кампаній, а таксама сустрэчы і перагаворы з партнёрамі з ПАР.

Падпісаны шэраг кантрактаў на пастаўку тавараў беларускай вытворчасці, а таксама мемарандумы аб ўзаемаразуменні.

Прэс-служба МЭС.

КІТАЙСКІЯ СТУДЭНТЫ ў БЕЛАРУСІ

Штогод у Беларусь прыязджае кітайская моладзь, каб стаць студэнтамі беларускіх вышэйшых навучальных устаноў. Цяпер вучыцца каля 800 кітайцаў (не лічычы студэнтаў падрыхтоўчых аддзяленняў), з якіх 520 зарэгістраваны ў Пасольстве Кітая ў Беларусі.

Як адзначыў першы сакратар Пасольства Кітая ў Беларусі Лі Жэнь Хе, немагчыма назваць дакладную лічбу кітайскіх студэнтаў, бо не ўсе прайшлі працэдуру рэгістрацыі ў пасольстве. Большасць з іх знахо-

дзіцца ў Беларусі каля 7 гадоў, а на радзіму вяртаюцца, атрымаўшы ступень магістра, падкрэсліў супрацоўнік пасольства.

Чжан ТЭЙ, Ян ЯН, Цяу ЦЯУ, Ван Лю ЯНЬ — студэнты БДУ.

паэтычная імпрэза

НАРАКЛІ ЧАРАДЗЕЕМ

25 верасня ў Доме літаратуры ў Мінску адбылася творчая вечарына пісьменніка Уладзіміра Арлова, прысвечаная 50-годдзю з дня яго нараджэння. Вёў яе сам юбіляр: адказваў на пытанні чытачоў, якія прыйшлі яго ўшанаваць, падтрымліваў жартаўлівы дыялог з сябрамі-паэтамі.

Фота Дзміся РАМАНЮКА

Аказалася, што яны, ды і сам Уладзя, хацелі, каб ён заставаўся заўсёды маладым — малцам, як кажучы на Полаччыне (менавіта гэта і зычылі ўсе, хто выходзіў на сцэну), які часам можа пасваволіць, падушачка і скрыжавачы паэтычныя шпалі. Аднак і час, і ўласная творчасць вымагаюць усё ж быць сур'ёзным і адказным, што і складае асноўную сутнасць пісьменніка Арлова. Таму часцей ён даваў добрыя парады тым, хто пачынае свой самастойны жыццёвы шлях (у зале было шмат моладзі), — шанаваць родную мову, сваю Бацькаўшчыну, вывучаць яе гісторыю,

асоба ў бязмежжы часу

захоўваць звычай продкаў, бараніць свабоду і незалежнасць сваёй краіны.

Свабода — гэта самае дарагое, што ёсць у чалавека, лічыць Уладзімір Арлоў. Сталыя сябры і прыхільнікі творчасці юбіяра выказвалі яму падзяку за тое, што паспеў узрасці на творчай ніве, давалі сваю адзнаку яго асобе. Адно ўвянчалі яго званнем "класік", другія — прадстаўніком новай хвалі патрыётаў, што аднавілі годнасць і славу нашага народа як еўрапейскага. Былы пасол Беларусі ў Японіі Пятро Краўчанка (гісторык па адукацыі, як і Арлоў) убачыў у абліччы юбіяра падабенства з Усяславам Чарадзеям, як бы акрэсліваючы далейшы сур'ёзны і адказны накірунак яго дзейнасці.

Прысутнічалі на вечарыне і віталі юбіяра таксама прадстаўнікі дыяспары: Вітаўт Кіпель, які прыйшоў з ЗША на прэзентацыю сваёй кнігі, кіраўнік Англа-беларускага таварыства Васіль Еўдакімаў з Лондана. Яны падзякавалі Арлову за кнігі, якія вучаць любіць Беларусь.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

ПАМ'ЯЦІ МІКОЛЫ ЕРМАЛОВІЧА

Мікола Ермаловіч — выдатны пісьменнік-гісторык з Маладзечна — трагічна загінуў у красавіку 2000 года, пераходзячы дарогу: ён быў амаль сляпы. Праз год клуб "Спадчына" пад кіраўніцтвам Анатоля Белага вырашыў ўшанаваць яго памяць стварэннем памятнага медалі і помніка.

раны Музей выяўленчага мастацтва, на тэрыторыі якога — 10 помнікаў людзям, якія самаахварна служылі Бацькаўшчыне, зрабілі пераварот у святломасці нашага народа, абудзілі гістарычную памяць, увялі Беларусь у кантэкст сусветнай гісторыі: Адаму і Максіму Багдановічам, Васілю Быкаву, Анатолю Бярозку, Ларысе Геніюш, братам Луцкевічам, Ефрасінні Полацкай, Льву Сапегу, героям Грунвальда. Апошні — Міколу Ермаловічу.

Анатоль Белага мае намер звярнуцца да кіраўніцтва Маладзечанскага гарвыканкама з прапонай устанавіць такі ж помнік у горадзе, дзе жыў і працаваў пісьменнік. Керамічны медаль ужо зроблены Алесем Фінскім, ім будучы ўзнагароджвацца паслядоўнікі Міколы Ермаловіча і тыя, хто спрычыніўся да ўшанавання яго памяці.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

сімвалы

ГАСЦЕЙ БРЭСТЧЫНЫ СУСТРАНЕ ЗУБР

Сінал Брэсцкай вобласці — вялікая металічная скульптура белавежскага зубра — устаноўлены на мяжы Брэсцкай і

Мінскай абласцей ля вёскі Петкавічы Баранавіцкага раёна.

Важыць зубр 76 тон, а яго вышыня — 20 метраў. Цяпер гэты зубр будзе сустракаць усіх, хто наведвае Брэстчыну па галоўнай аўтастрадзе краіны.

сітуацыя

ЛЫСАЯ ГАРА:
ТАЙНАЙ МЕНЕЙ, ЗАГАДКАЙ БОЛЕЙ

III

Мікола АЎРАМЧЫК:
"ПІСАЛІ РАЗАМ"...

— Спадар Мікола, дык хто ж напісаў "Лысую гару"?

— Мы з Гілевічам напісалі!

— Як так?! Сядзелі ўдвух і пісалі?

— Менавіта так — сядзелі ўдвух і пісалі! Сядзелі так, як мы зараз з вамі. Пачыналі пісаць у мяне, пасля збіраліся ў Ніла, у фізмаце — зачынялі ножкай крэсла пустую аўдыторыю і сядзелі гадзіны па тры-чатыры. Пісалася паэма лёгка, бо рогат быў несусветны. Але ж матэрыял толькі я ведаў — ён не ведаў. Канешне, я прыходзіў на Лысую гару і трымаў вушы лака-тарамі, вочы бінокліямі. Пасля сядалі і рыфмавалі. Гілевіч старанна перапісваў усё сабе ў нататнікі, а я перадрукоўваў пасля на машыныцы.

— Дык чыёй рукою пісаўся "Сказ"?

— Ягонаў. Ён маладзейшы — мой вучань. А я ж лянывы...

— Маглі вы ўжо тады падазраваць, што так аббудзецца?

— Не — ну што вы! Не скажу, што ён мне быў сябрам — як Панчанка, Танк, Мележ, — але таварышам быў. Пасля заканчэння паэмы мы пайшлі ў антыкварыят і купілі друкарку за 120 рублёў. Я друкаваў, рассылаў, а назаўтра хадзіў інкогніта ў тыя ўстановы і глядзеў, што там робіцца.

— Была ж небяспека, што цягам сутак канфіскуюць усё асобнікі?

— Была такая спроба. Але ж была і разгубленасць. У "Маладосці" Асіпенка раскрыў допіс, стаў чытаць — кліча мяне з-за сценкі. Сабралася ўся рэдакцыя, пачалі чытаць калектыўна — падалі ўсе са смеху. Праз гадзінку прыйшлі Брыль з Мележам. Паўтарылі чытанне. Калі смяяліся, Брыль каза: "Жыўцом бачу аўтараў!" Пытаюся: "Каго? Ён: "Бара-

Мікола АЎРАМЧЫК

дулін і Караткевіч". Я прамаўчаў.

— Гілевіч каза, што вы не мелі дачынення да творчага працэсу напісання паэмы, што былі адно натхняльнікам.

— А навошта ён мяне тады прыцягваў да ўсяго гэтага? Натхняльнікам пісаць быў акурат ён. Пастаўшыком сапраўды быў я. Першы канчатковы варыянт быў гатовы дзён за 10 да з'езда пісьменнікаў 1971 года. Паэма пісалася намі разам, акрамя некалькіх месцаў. Гілевіч напісаў сам пра сябе, я — пра сябе.

— Маглі вы прызнацца адразу?

— Гадоў праз пяць, калі шуміха спала, Зуёнак з Паўлавым падбівалі мяне на нейкім з'ездзе ці сходзе падняцца і прызнацца. Але ж аўтар — не я адзін.

Аднойчы звонаць мне з "Крыніцы": Мікалай Якаўлевіч, прыйдзіце. А што такое? У нас ідзе 25 артыкулаў пра "Сказ..." Я пытаюся: а я тут пры чым? Не, прыйдзіце! Я прыйшоў, яны мне кажучы: вас вылічылі. Я пачаў аднеквацца. Кажучы: добра, не вы. Ну дык вы ж хакмач, дайце інтэр'ю ад імя Лысагорскага. Карацей, ула-малі. Я надзеў чужую вопратку, чужы капялюш — і мяне сфатаграфавалі са спіны. Але ж у мяне ёсць здымак з той жа серыі, дзе я з твару. Тым разам я падкінуў ім

паэму: прывязаў употай да ручкі дзвярэй. Яны надрукавалі гэты варыянт там жа. Сядзім мы пасля з Брылем на нейкім сходзе, ажно падыходзіць Валодзя Някляеў і кажа: Мікалай Якаўлевіч, ідзіце ганарар атрымлівайце. Я выплупіўся: за што?! За "Лысую гару". Брыль яму кажа: ты ні да чога іншага не дадумаўся? Месяцаў дзесяць таму паэт Леанід Галубовіч, тагачасны супрацоўнік "Крыніцы", падаў мне на аўтограф той самы экзэмпляр паэмы. Я падпісаў: ...адзін з аўтараў.

— Тыя тры раздзелы, што з'явіліся пасля, пісаліся гэтак жа?

— Абсалютна. Ёсць толькі некалькі момантаў, якія напісаў Гілевіч, — я не правіў; і месца, дзе пісаў толькі я.

— Як нарадзіўся псеўданім?

— Я ён не згадзіўся, каб псеўданім складаўся з адной часткі. Адзін з нас сказаў "Вядзьмаў" другі — "Лысагорскі". Так і атрымалася.

— І хто ж з вас "Вядзьмак", хто "Лысагорскі"?

— Можа, я Лысагорскі, бо жыў там... Але гэта не так важна.

— А калі Ніл Сымонавіч захаце зацвердзіць аўтарскія правы?

— Якія мне ўжо правы? Хай робіць, што хоча. Бог рассудзіць.

— З аўтарствам паэмы былі і кур'ёзныя моманты...

— А як жа! Памятаю, на банкэце вяцёлы Вялюгін пацягнуўся да Машэрава: Пётр Міронавіч, я ніякіх адносін да "Лысай гары" не маю! Машэраў адказаў: "А напрасно! Нам з Киселевым понаравілось!" Рознае было...

— Чый гэта радок: "Быў час, быў век, была эпоха..."

— Гілевічаў. Гэтыя тры страфы — цалкам ягоныя.

— Вы будзеце што-небудзь рабіць?

— Раскажу чытачам сваю версію, каб ведалі.

Гутарыў Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

МЕРКАВАННЕ

А ВОСЬ ШТО ДУМАЮЦЬ НА ГЭТЫ КОНТ ВЯДОМЫЯ
БЕЛАРУСКІЯ ЛІТАРАТАРЫ...

Адам МАЛЬДЗІС, прафесар:

— Сістэма вобразаў і выяўленчых сродкаў тут Гілевічава. Якая роля ў гэтым Аўрамчыка — цяжка сказаць. Гэта ўласная справа іх абодвух. Мне ясна, што для Гілевіча, які не меў дачы на Лысай гары, павінна была быць аўтэнтычная крыніца інфармацыі, якая да таго ж адбірала факты, якія можна было па-мастацку асэнсаваць і ўвасобіць. Мне трохі прыкра, што такая прыемная для беларускай літаратуры падзея, як расакрэчэнне аўтарства самага выдатнага твора беларускай сатырычнай паэзіі пасляваеннага часу, суправаджаецца непаразуменнем, якое нічога не дадае да ўкладу ў беларускае пісьменства абодвух літаратараў

Генадзь БУРАЎКІН, паэт:

— Я веру, што паэму пісалі Аўрамчык і Гілевіч. Дзе там чыя доля — гэта хай ужо яны самі разбіраюцца. Абодва паэты — мае добрыя сябры. Прычым,

Заканчэнне. Пачатак у №№ 39–40.

Мікола Аўрамчык — мой паэтычны настаўнік, як, дарэчы, і Гілевіч. І мне вельмі сумна, што гісторыя з "Лысай гарой" прывяла да скандалу. Бо твор, на маю думку, не настолькі значны, каб гэтак за яго сварыцца. Гэта таленавіты капісулік з элементамі абагульненняў. І хай бы паэма і далей была такой.

Рыгор БАРАДУЛІН, паэт:

— Увесь час я ведаў адно: напісаць мог чалавек, які быў на гэтых лёхах. Я перакананы, што 70 працэнтаў у паэме — Аўрамчыкава матэрыял.

Лепей, каб паэма і заставалася народнай, бо па мастацкіх вартасцях...

Васіль СЁМУХА, перакладчык:

— Абодва аўтары маюць кожны сваю рацыю, даказваючы, што пісалі разам. Яны не могуць падзяліць славы? Дык і славы ж ужо няма! Нават калі дапусціць, што ніводнага Аўрамчыкавага радка ў паэме няма, дык ён жа перадрукоўваў, забяспечваў канспірацыю... Я лічу, што яны — два саўдзельнікі гэтай паэмы. А саму паэму па мастацкіх вартасцях я ацэньваю не дужа высока. Ды і ў тыя часы за зубаскальства з пісьменнікаў на Калыму не высылалі, хіба што ў начальніках не быць. Вось і ўсяго тае геніяльнае крамолы...

А цяпер неяк непрыемна чытаць новую гісторыю пра тое, як пасварыліся Іван Іванавіч з Іванам Нічыпаравічам...

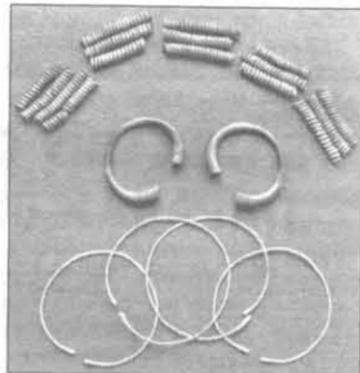
АРХЕАЛАГІЧНЫЯ СЕНСАЦЫІ ВОЗЕРА СЯЛЯВА

Сёлетнія раскопкі беларускіх археалагаў на востраве возера Сялява, што ў Крупскім раёне, былі вельмі "ўраджайнымі". Некаторыя знаходкі аказаліся ўнікальнымі і нават сенсацыйнымі.

Трэба адзначыць, што ўжо на працягу пяці гадоў археалагічныя раскопкі старажытнага ўмацаванага паселішча на востраве прыносяць шмат цікавай і часам загадкавай інфармацыі для вучоных. Тамыя раннія матэрыялы, знойдзеныя тут, адносяцца да эпохі неаліту — 9-3 тысячагоддзі да н.э. (краснэ-нёвья скрабкі, адшчэпы, рэтушоры, нуклеусы і г.д.).

У больш пазні час тут, відаць, была культная месца, пра што сведчаць разнастайныя знаходкі амулетаў з іклаў і рэзцоў розных жывёл, пахаванне чалавека з рытуальнай клінападобнай сякеркай з крэменю. У эпоху жалезнага веку (VIII стагоддзе да н.э. — IV стагоддзе н.э.) гэты рэгіён знаходзіўся на стыку дзвюх археалагічных культур: днепрадзвінскай і штрыхаванай керамікі, што і знайшло адлюстраванне ў асаблівасцях матэрыяльнай культуры мясцовага насельніцтва. Гэта самы інтэнсіўны перыяд жыцця, калі жыхары ўтварылі тут умацаванае паселішча — крэпасць, так званая гарадзішча. Шмат цікавых момантаў раскрылі археалагічныя раскопкі, але не менш увагі і загадак. Сярод іх невядомыя на Беларусі і сумежных тэрыторыях знаходкі прасвідравых

ных амулетаў-пласцінак з рэбраў жывёл, культвая яма-ахвярнік з кастакі, кельтская лямпа-ахвярнік; незвычайна высокая канцэнтрацыя металургічнай вытворчасці, шматлікія знаходкі гліняных прасвідраў і грузікаў з сакральнай сімволікай.

Вынікі раскопак гэтага года здзівілі нават бывалых вучоных-археалагаў. Па-першае, гэта надзвычай вялікая насычанасць знаходкамі культурынага пласта (слой зямлі, які ўтвараецца ў выніку цыццядзейнасці людзей і якія следуюць пры раскопках). На плошчы 60 квадратных метраў пры магутнасці культурнага пласта 1-1,2 метра было знойдзена больш як 200 індывідуальных рэчаў з каменю, касткі, гліны, жалеза, бронзы і

некалькі тысяч фрагментаў глінянага посуду, жужалю (шлак ад выплаўкі жалеза), костак жывёл і чалавека. Падобная шчыльнасць знаходак — вельмі рэдкая з'ява не толькі ў Беларусі, але ўвесь Усходняй Еўропе.

Найбольшую цікавасць і сенсацыю выклікала знаходка скарбу жаночых упрыгажэнняў VII-VIII стагоддзяў н.э., у склад якога ўваходзілі 5 скроневых сярэбраных кольцаў дыяметрам 10 сантыметраў, якім пазайздросцілі 6 і сучасныя модніцы; 3 арнаментаваныя бранзалеты з канічна-патоўшчанымі канцамі і 15 бронзавых спіралеподобных пранізак ад галаўнога вянка. Якой жанчыне належалі гэтыя ўпрыгажэнні? Цяжка сказаць. Гэты час звязаны з пачаткам рассялення славянскага этнасу на Беларусі. Вядома, што славянскім жанчынам (у нашым выпадку — ўпрыгажэнні) тутэйшыя падабаліся балцкага паходжання. Пра гэта сведчаць жаночыя курганныя пахаванні славянак, на якіх былі ў асноўным мясцовыя балцкія ўпрыгажэнні.

Наша знаходка з'яўлялася захаваным скарбам, які ляжаў купкай на глыбіні 1 метра, а вышэй, на 5-10 сантыметраў побач, былі знойдзены рэшткі двух чалавечых шкілетаў і сляды пажарышча. Магчыма, упрыгажэнні (на той час гэта значнае багацце) былі схованыя спехам перад ці падчас варожага нападу.

Археалагічны помнік на Сяляве вельмі цікавы і патрабуе далейшых даследаванняў. Выказваем падзяку ўсім, хто нам дапамагаў, і асабліва юным памочнікам — скаўтам з краязнаўчага згуртавання "Малое Палессе". Спадзяемся на далейшае супрацоўніцтва і новыя адкрыцці.

НА ЗДЫМКАХ: у час раскопак; знаходкі археалагаў.

Вадзім ШАДЫРА,

загадчык аддзела археалогіі жалезнага веку гісторыі НАНБ.

кропка на карце

СВЕТЛЫ ГОРАД НА БЯРЭЗІНЕ

Зараз нават не памятаю дакладна, калі апошні раз быў тут. Відаць, досыць даўно, бо змены, якія адбыліся ў Светлагорску, уражваюць.

Ён з самага пачатку задуманы, як сучасны горад з шырокімі вуліцамі, зялёнымі бульварамі, прасторнымі плошчамі, шматпавярховымі будынкамі. Сёння далёка не кожны памятае старажытную вёсачку Шацілкі, на месцы якой ўзнік горад. Толькі для старажылаў горада і тых, хто будаваў яго, усё застаецца ў памяці. Аб гэтым сведчаць і паэтычныя радкі, якія давялося прачытаць на плакаце на адной з вуліц горада:

*"Імкліва вуліцы ляглі,
Раскошна выраслі будынкi
На гэтай помнячай зямлі,
Дзе вечна сонечная Шацілка".*

І хаця афіцыйна горад нарадзіўся ў канцы ліпеня 1961 года, змены тут пачалі адбывацца з 1954 года, з пачаткам будаўніцтва Васілевіцкай ДРЭС, якая стварыла ўмовы для далейшага развіцця прамысловасці, а з ёю і будаўніцтва самога Светлагорска. Адзін за адным падымаліся вытворчыя карпусы аб'яднання "Хімвалакно", цэлюлозна-кардоннага камбіната. Раслі жылыя кварталы, а разам з імі палыцы кварталы, спартыўныя комплексы, школы, прафілакторыі, бібліятэкі, кінатэатры.

Уражанне ад сённяшняга Светлагорска: у горадзе адбываецца якасная змена. Гэта адчуваецца на кожным кроку.

Добра дагледжаныя будынкi, утульныя скверы і лесадаркі, прыгожыя тратуары з сучасных матэрыялаў. Новыя дамы вылучаюцца дасканалай архітэктурай, добраўпарадкавана набыржняя Бярэзіна. Клопат аб духоўнасці гараджан — гэта не толькі палацы культуры, школы мастацтва, выставачныя залы. Над Бярэзінай узняўся прыгожы касцёл, у цэнтры горада завяршаецца будаўніцтва царквы. І ўсё гэта ў аздабленні велізарнай колькасці кветак. Сапраўды светлы горад стаіць на Бярэзіне.

НА ЗДЫМКАХ: у адным з раёнаў горада; помнік загінуўшым за Айчыну; на Бярэзіне.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

землякі

МЕЛОДЫІ ДУШЫ

У выставачнай зале Карэліцкага краязнаўчага музея "Зямля і людзі" адбылося ўрачыстае адкрыццё выставы "Мелодыі душы", прысвечанай творах мастацтва Марыінскага тэатра, дыпламанці Усерасійскага конкурсу выканаўцаў на драйўных музычных інструментах Васіля Жучэнкі.

Васіль Жучэнка нарадзіўся на Гродзеншчыне (вёска Круглікі каля Гродна) 3 кастрычніка 1962 года ў сям'і музыкантаў. Калі хлопчыку споўнілася ўсяго два месяцы, яго бацькі былі накіраваны на работу ў Карэлічы, дзе Віктар Васільевіч узначаліў Карэліцкую музычную школу і веў выкладанне, а маці, Алена Пятроўна, выкладала сацыяльна-педагагічны і музычны літаратуру.

Бацькі, прафесійныя музыканты, не маглі не заўважыць музычнае адразу дзвюх школ — сярэдняй і музычнай. Спачатку Васіль пачаў займацца па класу фартэпіяна, а ў шостым класе з прыходам на музычную школу з новага настаўніка Юрыя Жданюка ў яго з'явілася новае захапленне — кларнет. З гэтым інструментам і звязана юнак свае далейшыя творчыя плыні.

Скончыўшы Ленінградскую кансерваторыю, у 1993 годзе В.Жучэнка пачаў працаваць у сус-

ветна вядомым Марыінскім тэатры оперы і балета. Рэпертуар Марыінскага аркестра вельмі разнастайны. Акрамя оперных і балетных твораў, музыканты выконваюць сімфанічную класіку, творы сучасных аўтараў.

Артыст вялікага сімфанічнага аркестра Марыінскага тэатра Васіль Жучэнка — рэгулярная група кларнетаў. Сёння ён можа гуляць любую партыю, можа замяніць пры неабходнасці любога кларнетчыка ў любым спектаклі. Не раз выступаў ён і як саліст на сценах канцэртных залаў. Разам з тэатрам Васіль Жучэнка пабываў на гастролях у многіх краінах свету, выступаў у сцэнах вядомых тэатраў. І зусім нядаўна вярнуўся з гастролей у Германію. Поўны надзей і натхнення, ён знаходзіцца ў самым росквіце свайго творчага таленту.

Любы музыкант маўклівы без свайго інструмента. А калі інстру-

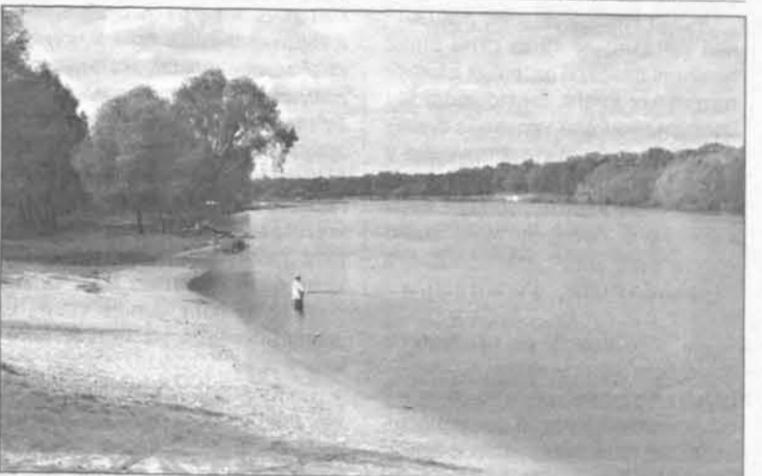
мент трапляе ў рукі майстра, адбываецца чуда: гучаць чароўныя мелодыі, якія кранаюць душы і самога артыста, і яго слухачоў сваёй непаўторнай прыгажосцю. У час адкрыцця выставы "Мелодыі душы" Васіль Жучэнка выканаў некалькі твораў вядомых кампазітараў.

Наведвальнікі выставы даведліся пра шматгранны талент Васіля Жучэнкі. На выставе сярод іншых экспанатаў (фотаздымкаў, дакументаў, музычных інструментаў, сувеніраў з розных краін свету) яны мелі магчымасць убачыць мастацкія творы нашага земляка — некалькі карцін, напісаных ім, упрыгожваюць кватэру яго бацькоў у Карэлічах. Цікавасць выклікаў і фрагмент відэаздымка канцэрта прафесара Санкт-Пецярбургскай кансерваторыі У.Аўчарэнкі і яго вучняў. У канцэрте брала ўдзел вучаніца прафесара, 9-гадовая скрыпачка Ліза Жучэнка, дачка Васіля Віктаравіча.

Наведвальнікі музея яшчэ раз змаглі пераканацца, наколькі зямля наша багатая на таленавітых людзей, якія жывуць і працуюць не толькі ў Беларусі, але і далёка за яе межамі.

Святлана КОШУР,

старшы навуковы супрацоўнік Карэліцкага краязнаўчага музея "Зямля і людзі".

супрацоўніцтва

БЕЛАРУСКА-ЛІТОЎСКІ ТЭЛЕДЫЯЛОГ

Старшыня Нацыянальнай Белтэлерадыёкампаніі Ягор Рыбакі і дырэктар Літоўскага нацыянальнага радыё і тэлебачання Шарунас Пранас Калінаўскас падпісалі Дагавор аб доўгатэрміновым супрацоўніцтве.

У хуткім часе плануецца правядзенне Тэлебачання Літвы на беларускіх каналах і, наадварот, літоўскае тэлебачанне прадставіць на

сваіх частотах беларускія праграмы. Запланаваны рэтрансляцыі фільмаў: беларускіх — у Літве, літоўскіх — у Беларусі.

зваротная сувязь

ЗША

НЯМА ЛЕПШАЙ
КВЕТКІ,
ЧЫМ ВАСІЛЁК

У газеце за 7-е жніўня 2003 года № 32 (2850) мяне зацікавіў артыкул Надзеі Бучэль "Васілёчкі... Валашкі". Мне помніцца, як я быў дзіцем шасці гадоў і першы раз убачыў у жыццё цудоўную кветку васілёк. Я ішоў з маці ў поле. У жыццё яны былі, як дробненькія сафіры. Гэтыя кветкі магічна цягнулі да сябе. Я меў нястрымнае жаданне патрымаць сінею кветачку ў руках, але маці падстрашыла мяне, што ў жыццё гэтыя цудоўныя кветкі сцерагуць русалкі, зловяць і заказычуць да смерці. Усё ж маці вырвала пару кветчак і дала мне, каб не лез у жыта і не таптаў збожжа. Колер васіліка магічна прывабны.

Надзея Бучэль успамінае пэўна, якія прысвяцілі вершы гэтай чароўнай кветачцы, ёсць урывак з верша

"Слуцкія ткачыкі" М.Багдановіча, але не згадваецца пра паэта Міхася Кавыля, магчыма, не ведаюць у Беларусі песню "Васілёчкі", што напісаў Міхась Кавыль. Яна ў беларускай замежна вельмі папулярная і выконваецца амаль на ўсіх імпрэзах і забавах. Песня мілагучная, романтичная, усе любяць спяваць "Васілёчкі". Высылаю словы, каб самі пераканаліся.

У Максіма Багдановіча ў "Апокрыфе" добра апісаны васілёк як краса нашага краю, што трэба яго шанаваць. Няма лепшай кветкі, чым васілёк. Гэта нацыянальная кветка Беларусі. У ЗША некаторыя людзі вырошчваюць васілікі каля дамоў, але праз зіму яны не расейваюцца і гінуць, відаць, клімат неадпаведны.

Я хацеў абмяняцца думкамі з беларусамі, каб і ў Беларусі цікавіліся, як жывуць беларусы ў замежжы. Газета "Голас Радзімы" дае шмат вестак на розныя тэмы, добра ведаць пра дасягненні ў родным краі ў розных галінах жыцця.

З найлепшымі пажаданнямі
Кастусь ВЕРАБЕЙ.

Міхась КАВЫЛЬ
ВАСІЛЁЧКІ

Расцвіталі ў полі васілёчкі,
Васілёчкі ўсюды, дзе ні кінь.
Ой, чаму кароценькія ночкі,
Ой, чаму вялікія дзенькі?
Дзень цялоўкі жыццяйка

я жала,

Мае ножкі, ручанькі бяляць...

Ой, чаму ты, ночанька,

так мала?

Няма часу з мілым пагуляць.

Вунь ідзе дарожанькай

каханы —

Перасталі ножкі, не бяляць...

Не будзі, матуленька,

так рана...

Дзень цялоўкі спрытна

буду жаць.

Расцвіталі ў полі васілёчкі,
Васілёчкі ўсюды, дзе ні кінь.Ой, чаму кароценькія ночкі,
Ой, чаму вялікія дзенькі.

P.S. Некаторыя замест "у полі" спяваюць "у жыццё", г.зн. "Расцвіталі ў жыццё васілёчкі".

фотаальбом «ГР»

ЛІТВА

НЕВЯДОМЫ ЗДЫМАК ВАСІЛЯ БЫКАВА

Здаецца, гэта было так нядаўна. 1994 год. Апошні прыезд Васіля Быкава ў Вільню, прэзентацыя кнігі пісьменніка "Альпійская балада" на літоўскай мове, урачыстае адкрыццё шылды ў гонар грамадскага дзеяча Браніслава Тарашкевіча, сустрэча ў ТБК, у школе імя Ф.Скарыны.

Сёння няма В.Быкава, застаўся яго кнігі, памяць аб ім і яго

мудрыя словы. Вучні беларускай школы пасадзілі дрэўца ў памяць аб пісьменніку.

НА ЗДЫМКУ: Васіль БЫКАЎ і вучні вільнянскай школы імя Ф.Скарыны ў час адкрыцця шылды ў гонар Б.Тарашкевіча. Вільня, вуліца Віленская, 1994 год. Здымак (з архіва аўтара) друкуецца ўпершыню.

Леакадзія МІЛАШ.

АНГЛІЯ

ЗАЦІКАВІЎ СПРОШЧАНЫ
ПАРАДАК ВYДАЧЫ ВІЗ...

Мне цікава было чытаць у "Толасе Радзімы" №33 пра спрошчаны парадак выдачы віз для грамадзян 13 краін. Сярод іх Вялікабрытанія, дзе я жыву ўжо 50 гадоў і з'яўляюся грамадзянінам гэтай краіны.

Для мяне, каго пасляваенны лёс закінуў у гэтую краіну, каб наведаць сваю Бацькаўшчыну, дзе я нарадзіўся і ўзгадаваўся, было шмат клопату.

Каб наведаць родных і атрымаць візу ў Беларускае пасольстве, трэба было мець афіцыйную паперу ад блізкіх. Маім сёстрам, а яны ўжо ў пажылым узросце, старэйшай 83 гады, справа афармлення прынесла шмат турбот. У мінулым годзе хацеў наведаць хворую сястру. На жаль, без выкліку, візы ў пасольстве не атрымаў. Дзякуй Богу, што бе-

ларускае Міністэрства замежных спраў пачало думаць па мерках ХХІ, а не ХХ стагоддзя, якое для нас, беларусаў, было не такое шчаслівае.

Беларусь — цэнтр Еўропы. Аднак пра краіну і яе народ мала хто ведае ў Англіі. Чаму так? Таму што няма асабістага кантакту паміж грамадзянамі абедзвюх краін. Пажадана, каб беларускі Камітэт па спорту і турызму кантактаваў з замежнымі турыстычнымі кампаніямі і даў магчымасць ім укласці капітал у пабудову турыстычных цэнтраў у нашай сінявокай Беларусі. Развіццё турызму павысіць дабрабыт Беларусі і яе народа, як гэта ўжо адбылося ў іншых краінах Еўропы.

Сільвестар БУДКЕВІЧ.

клуб беларускіх школ

ДУХМОЎНЫ САДЗІК У БЕЛАСТОКУ

У новым навучальным годзе ў Падляскім ваяводстве Польшчы звыш 3 500 вучняў у 25 пачатковых школах, 13 гімназіях і двух ліцэях будуць вывучаць беларускую мову, літаратуру і гісторыю.

Да пачатку навучальнага года пасольствам Беларусі ў Польшчы дзіцячаму садзіку № 14 у Беластоку з польскай і беларускай мовамі навучання перададзена новая беларускамоўная шылда.

Дзіцячы садзік з выкладаннем беларускай мовы існуе ў Беластоку з 1995 года. У ім беларус-

кую мову ў двух узроставых групах вывучае 35 дзяцей.

Дыпламатычны ўстанова Беларусі ў Польшчы аказваюць вучэльным, дзе вывучаецца беларуская мова, магчыму дапамогу ў забеспячэнні метадычнай і навучальнай літаратурай.

Галіна ВІР.

у будучы даведнік

СУАЙЧЫННІКІ Ў СВЕЦЕ

Эўгеніюш КАБАЦ

Эўгеніюш Кабац (11.01.1930, г. Вайкавыск, Гродзенская вобл.), цяпер Гродзенская вобл., польскі празаік, эсэіст, перакладчык.

Э.Кабац атрымаў эканамічную адукацыю. У 1960–1968 гадах су-рэдактар часопіса "Współczesność", 1973–1993 гадах намеснік галоўнага рэдактара месячніка "Literatura na Świecie". З 1967 да 1973 года быў дарадчыкам па справах культуры Польскага пасольства ў Італіі.

Дэбютаваў Э.Кабац у 1950 годзе. У сваёй прозе ўздымаў грамадска-псіхалагічныя праблемы сацыялістычнай рэчаіснасці ("П'яны анёл", 1957; "Зашмат сонца", 1959), паказваў складаную сітуацыю чалавека ў паўсядзённым жыцці ("Ранак", 1960; "Адпачынак у высокай

траве", 1968). Крытыцы пісьменнікаў свайго пакалення прысвяціў апавесць "Чарапахі" (1966). Пісаў таксама літаратурныя рэпартажы аб палітычных і культурных з'явах у Італіі, сцэнарыі радыёспектакляў.

Тэматыка асобных твораў Э.Кабаца звязана з Беларуссю. Пераклаў на польскую мову апавесць В.Быкава "Трэцяя ракета" і раман І.Мележа "Людзі на балоце". Пераклады некаторых твораў М.Танка, А.Карпюка, І.Навуменкі, А.Адамовіча, І.Пташнікава друкаваў у польскіх перыядычных выданнях. Аўтар успамінаў пра І.Мележа "Сонца ў вачох" (1979). Творы Кабаца перакладзілі на беларускую мову Я.Брыль, А.Клышчам, В.Рагойшам, П.Стэфановічам.

Юры ВАШКЕВІЧ (Мінск).

УКРАЇНА

АБ НЯДЗЕЛЬНАЙ ШКОЛЕ
ЛАСКАВАЕ СЛОВА...

Паважаная газета ў апошні час усё часцей дае паведамленні аб адкрыцці нядзельных школак у беларускай дыяспары. Гэта сапраўднаму радуе, бо нарэшце пачалі разумець, што без школы, а значыць, і без моладзі будучыні ў дыяспары няма. У школе бачыцца не толькі сама жыццяздольнасць дыяспары, а і будучыня беларускасці ў свеце, будучыня нацыі і Бацькаўшчыны.

Зразумела, што школа, як і сама дыяспара, не могуць існаваць у беспаветранай прасторы. Яны, як ліст на дрэве, адчуваюць перамену ветру ў напрамках палітыкі, эканомікі краіны пражывання. Таму варта, хоць каротка, акрэсліць агульны клімат жыцця, адносіны карэннай нацыі, стаўленне ўлад да існавання нацыянальных меншасцей ва Украіне. На мой погляд, за апошнія 10 гадоў ад Дня абвешчання Незалежнасці, відавочна назіраюцца дзве асноўныя тэндэнцыі.

Першая — не задэклараваная афіцыйна, тым не менш, дзеючая, (асабліва на рэгіянальным узроўні): "Украіна для украінцаў", "В Украіні ўсі повинні відчувати себе украінцамі".

Іншая справа другая, афіцыйная тэндэнцыя. Праз гэты шлях прайшлі дзесяткі развітых дэмакратычных краін. Ён прыродны і рэалістычны для Украіны з самага пачатку. Украіна інтэгруецца ў Еўропу, а нацыянальныя меншасці — ва Украіну. Працэс гэты карпатлівы, ён патрабуе не толькі палітычнай волі і дэкларацый, а заканадаўчага, фінансавага і іншых рэсурсаў. Трэба адзначыць, што ўсе гэтыя напрамкі ў адносінах да нацыянальных меншасцей добра разглядаюцца ў сучаснай украінскай рэчаіснасці, асабліва ў заканадаўчай сферы, у тым ліку і для нацыянальнай адукацыі. Так, Закон "Про національні меншынні в Україні" 1992 года артыкуламі 6, 7, 16 гарантуе права на карыстанне і навучанне на роднай мове. Канстытуцыя Украіны, закон "Про освіту" і іншыя таксама гарантуюць гэтыя правы. У 1995 годзе прынята Палажэнне "Про недільну школу національні меншынні в Україні". Менавіта ім прадугледжаны парадак і ўмовы стварэння школы. У раздзеле першым гаворыцца, што школа ствараецца і дзейнічае ў сістэме дзяржаўных і камунальных навучальных і культурна-асветных

установаў Украіны з мэтай завальнення культурна-асветных патрэб нацыянальных меншасцей. Галоўныя задачы нядзельных школ — вывучэнне роднай мовы, літаратуры, гісторыі свайго народа; знаёмства з культурнай спадчынай, нацыянальнымі каштоўнасцямі, традыцыямі. Дзейнасць нядзельнай школы павінна будавацца на прынцыпах дэмакратызму, талерантнасці, гуманізму і нацыянальнай свядомасці, быць незалежнай ад палітычных і рэлігійных згуртаванняў. Нядзельная школа ствараецца рашэннем адпаведных органаў дзяржаўнай выканаўчай улады або органаў мясцовага самакіравання з ініцыятывы нацыянальных таварыстваў. Пры гэтым рэгістрацыя і адкрыццё школы ажыццяўляецца пры наяўнасці неабходных умоў, матэрыялаў і дакументаў: статут, дагавор, навучальныя планы і праграмы, арыгінальныя метадыкі, адпаведная кваліфікацыя, наяўнасць двух і больш рознаўзростаўных класаў, крыніц матэрыяльнага і фінансавага забеспячэння. Асноўны дакумент, які рэгулюе навучальны працэс, — навучальны план, ён зацвярджаецца мясцовым органам улады.

Не буду далей стамляць чытачоў спецыфічнай для школы атрыбутыкай, што дасканала выкладзена ў гэтым дакуменце, ён адкрыты для ўсіх, каго гэта цікавіць. Спыніюся толькі на адным пытанні. Для стварэння такой школы патрэбна напаяўняльнасць класа не менш як 8 вучняў у гарадах і не менш як 5 у сельскай мясцовасці. Па вопыту працы на заклік да беларускасці адгукаецца 1 працэнт этнічных беларусаў, прычым, як правіла, гэта людзі старэйшага ўзросту, у іх па некалькі дзяцей і яшчэ больш унукаў. Між тым, на Украіне я не ведаю ніводнай паўнаўартаснай беларускай школы. Мы гатовы весці сваіх дзетак і ўнукаў куды

заўгодна, на гімнастыку ці плаванне, на музыку ці танцы. Ніхто не прычыць: гэта патрэбна, толькі і аб душы нельга забываць, тым больш, калі яна беларуская.

Я звяртаюся да таго 1 працэнта свядомых этнічных беларусаў Украіны, якія яшчэ не канчаткова страчаны для Бацькаўшчыны, словамі нашага славутага земляка, народнага паэта Беларусі Н.Гілевіча, які, як добры рыцар, на працягу ўсяго жыцця ўпарта змагаецца за родную мову, а значыць, за душу, духоўнасць свайго народа. Ён піша: "...навучайце гэтай мове сваіх дзетак і ўнукаў — ад калыскі, ад матчыных грудзей пачынаючы. Навучайце! Бо толькі гэтак вы заслужыце ў будучыні іх найвялікшую ўдзячнасць і не пачуеце папрокаў за сваю нямудрасць, і ніхто з іх не ўсміхнецца аднойчы "с усмешкой горькою обманутого сына над промотавшимся отцом".

Мяне палохаюць тыя рэцыдывы, калі дзеля гучнага слоўца школай называецца тое, што, як кажуць, і блізка каля школы не стаяла. Што гэта? У лепшым выпадку, проста мара выдаць жаданае за сапраўднае, але ад гэтага не лягчэй. Не бачыць сапраўдны стан рэчаў — такое ж гора, як і хлусіць наўмысна. Гэтым самым дыскрымінуецца не толькі патрэбная і добрая справа, а і само паняцце школы.

Зараз, як паведамілі з упраўлення асветы Львоўскай вобласці, Палажэнне аб нядзельных школах перарабляецца, у яго ўносяцца істотныя змены і дапаўненні. На разглядзе ў Вярхоўнай Радзе змены і папраўкі ў закон "Про національні меншынні". Трэба спадзявацца, усё гэта палепшыць заканадаўчую базу. Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь таксама зацікаўлена ў развіцці нацыянальнай адукацыі за мяжой. Пра гэта сведчыць ліст намесніка начальніка ўпраўлення замежных сувязей міністэрства Г.Пяцігора, які піша: "Гістарычная радзіма бярэ на сябе абавязак, у межах сваіх магчымасцей, аказваць дапамогу ў дзейнасці грамадска-арганізацыйці навукальнай установы". Такім чынам, усё залежыць ад самой дыяспары. Усё залежыць толькі ад нас саміх: будзем мы далей драмаць у шапку ці нарэшце працнемся.

Барыс ЦІМАШЭНКА, (Львоў).

ПОЛЬСКИ МІКРАКОСМАС БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

"Няважна, дзе жыве беларус. Важна, каб у яго сэрцы зайсёды знаходзілася Беларусь", — гэтыя словы пісьменніка Мікалая Гайдукі, які жыві і творыць за межамі Рэспублікі Беларусь. Ён не выязджае, не эмігравае. Ён, як і тысячы беларусаў, нарадзіўся беларусам у іншай краіне — Польшчы. Беластоцкі край пры ўсіх гістарычных раскладах да гэтай пары ўсё яшчэ з'яўляецца аўтэнтчна беларускім. Канешне, востры лемех асіміляцыі кладзе свае глыбокія разоры, пераварочваючы цэлыя пласты ў свядомасці народа, і важнай выглядае праблема беларускага руху ў Польскай Рэспубліцы.

Гэтым летам споўнілася сорок пяць гадоў з часу заснавання ў Беластоку літаб'яднання "Белавежа" — арыгінальнай і адметнай з'явы ў нашай літаратуры. "Белавежская" літаратура — унікальная, як і свядомасць яе дзеячаў. Беларусы Беластоцчыны — людзі неардынарныя па факце і месцы свайго нараджэння. Навукоўцы, што займаліся і займаюцца гэтай праблемай, заўважаюць надзвычай адметную сітуацыю — сінтэз розных культур, веравызнанняў, нацыянальных характараў. Сапраўды, на духоўнай тэрыторыі "Белавежы" лучацца шматлікія плыні літаратурных напрамкаў Захаду і Усходу, яднаюцца розныя ментальнасці, сплятаюцца супрацьлеглыя сацыяльна-грамадскія фактары. Творчасць "Белавежцаў" — гэта адначасова і своеасаблівы зрэз еўрапейскіх адкрыццяў у межах беларускай паэзіі, а таксама і сімвалічны масток ад тэндэнцый сусветнага літаратурнага працэсу да неасвоеннай прасторы нашай нацыянальнай літаратуры.

У 1944 годзе беластоцкі край па палітычнаму дагавору адышоў да Польшчы. І з гэтага часу распачаўся павольны і няўмольны працэс апалячвання, асіміляцыі нацыянальнай культуры. Пасля другой сусветнай вайны на беластоцчыне паступова пачалі развівацца і мацнець выразныя тэндэнцыі да самапазнання народа, усведамлення ім сваёй нацыянальнай адметнасці. І заканамерна сацыяльныя, грамадскія і палітычныя працэсы абумоўлівалі культурна-мастацкі рух, у прыватнасці — літаратурны. І, як вынік, у 1956 годзе на Беластоцчыне ўтвараецца Беларускае грамадска-культурнае таварыства (БГКТ). У тым жа годзе пачылі свет першыя нумары штотыднёвай газеты "Ніва". Гэтае выданне адразу стала сапраўдным рупарам ідэй беларусчыны.

Сакрат Яновіч — адзін з найбольш вядомых "Белавежцаў" — у свой час дзяліў літаратурнае жыццё беларускага Падляшша на тры этапы. Першы — 1944–1956 гады. Пазней да літаратурнага працэсу падключаліся маладыя сілы, тыя, хто ўжо меў ці толькі набываў філалагічную адукацыю ў польскіх ці савецкіх універсітэтах. Досыць высокі тэарэтычны ўзровень прафесійнай падрыхтоўкі дазваляў асвойваць і выкарыстоўваць найноўшыя здабыткі сусветнай літаратуры.

Восьмага чэрвеня 1958 года адбылася першая нарада літаб'яднання, якое трохі пазней стала называцца "Белавежа". Неўзабаве ў "Ніве" стала друкавацца штомесячная літаратурна-самавыданне першымі і актыўнымі носьбітамі паходзі нацыянальнай літаратуры ў тых далёкаватых ужо гадах трэба назваць Георгія Ваўкавыцкага (псеўданім — Юрка Зубрыцкі) — на той час галоўнага рэдактара "Нівы", маладога

ліцэйста Яна Чыквіна, Сакрата Яновіча, Віктара Шведа, Алесь Барскага, Яшу Бурша. Усе яны ўжо мелі літаратурны вопыт і пэўныя творчыя вынікі. У дзейнасці "Белавежы" прымалі ўдзел таксама Уладзімір і Мікалай Гайдукі, Дзмітрый Шатыловіч, пазней Міхась Шаховіч, Уладзімір Ільяхук і іншыя. Скіраванасць літаратурных пошукаў "Белавежцаў" распаўсюджвалася паза межамі палітычных дэкларацый і спрошчаных сентэнцый. Першыя дасягненні — калектыўныя зборнікі вершаў "Рунь" (1959) і "Мой родны кут" (1963).

У пачатку 60-х аб'яднанне разгарнула актыўную дзейнасць. Штомесячная літаратурна-рэзюмэ арыгінальных твораў. У гэты ж час з'яўляюцца і першыя крытычныя публікацыі. Яша Бурш (Янка Анисаровіч) шукаў у паэзіі авангарднага падыходу. Пазней і Я.Бурш адышоў ад літаратурнай дзейнасці. Гэтая незвычайная постаць мела вялікія задаткі развіцця ў арыгінальнага майстра, які стаў бы гонарам любой літаратуры. Многія яго творы таго перыяду ўспрымаліся як выклік масаваму чытачу.

Супрацьлеглым полюсам у літаратуры "Белавежы" стала творчасць Віктара Шведа. Яго паэзія з класічным рытмам і традыцыйнымі вобразамі лёгка знаходзіла ўдзячнага чытача. У творчым багажы В.Шведа шэраг зборнікаў. Для "Белавежы" гэта нямала. Асноўная каштоўнасць Шведавай паэзіі ў прыцягненні да ўсяго роднага: зямлі, вёскі, людзей, мовы. Вершы паэта, простыя на першы погляд, нясуць моцны зарад энергіі, што ў многім супрацьстаіць зняверанаму экзістансу сучаснай літаратуры. Гэтая ж жыццяздольнасць адчуваецца ў тым факце, што В.Швед шмат піша і для дзяцей.

У 1965 годзе выйшаў першы альманах "Белавежа". І надалей з упартай рэгулярнасцю гэтае літвыданне прэзентавала творчыя дасягненні членаў суполкі. Акрамя паэзіі, пачынаюцца выгрунтоўвацца ў літпрацэсе проза, публіцыстыка і крытыка. Праўда, пакуль што ў малых жанравых формах, але ўжо досыць яскрава і сур'эзна. (Па С.Яновічу — гэта другі этап: 1956–1970). Тым жа часам абазначалася і пэўны падзел у сістэмах мастацкага выяўлення жыцця. У літаратурнай прасторы ўзаемадзеянне полюсаў наватарства і традыцыйнасці вельмі станоўча ўплывала на агульную творчую атмосферу. Шукалі свой адметны стыль Ян Чыквін і Алесь Барскі, распаўсюдвалі класічную дзялянку сілаба-тонікі Віктар Швед і Алесь Сошка. У прозе цікавымі ўяўляліся апавяданні Ю.Зубрыцкага, Юркі Геніюша, Віктара Рудчыка і іншых.

Адразу ў агульную плынь вылучыўся сваімі неардынарнымі творами Сакрат Яновіч. Зарэкамендаваўшы сябе яшчэ на самым

пачатку руху, празаік застаецца адным з духоўных лідэраў аб'яднання. Адрозны вызначаўся арыгінальнай стыль пісьменніка, які засноўваўся адначасова на глыбокіх дыялектычных пластах і шырокіх філасофска-культуралагічных прасторах. Яновіч найбольш вядомы сваімі мініяцюрамі, хаця ёсць у яго і аповесці — гэта аналіз духоўнай катастрофы сучасніка, мешчаніна, што пасля Яна здрадзіў родным караням. Характэрна, што зборнікі С.Яновіча выйшлі амаль ва ўсіх еўрапейскіх краінах, а таксама ў Злучаных Штатах Амерыкі.

Стыхія Алесь Барскага (Аляксандра Баршчэўскага) — безумоўна, лірыка. Яна глыбока працуючая, пачуццёвая, максімальна адкрытая. Ужо першыя зборнікі прадстаўлялі асобу надзвычай эмацыянальную і назіральную. У сваіх лепшых праявах лірыка Алесь Барскага прадстаўляе шматмерны зрэз складанага жыцця, напоўненага моцнымі пачуццямі і глыбокімі роздумамі. А.Баршчэўскі, доктар філалогіі, займаецца навуковай дзейнасцю, перакладамі, збіраннем фальклору.

Прыкладам ахвярнага служэння паэзіі ў варунках складанага і жорсткага свету з'яўляецца жыццё Уладзіміра Гайдукі. Гэты творца жыві клопатамі звычайнага "рольніка" — селяніна, здабываючы свой хлеб цяжкай працай.

Сямідзесятыя гады з іх своеасаблівай атмасферай, калі нарасталі тупіковыя працэсы, дэвальваваліся ідэалы творчай свабоды і выбару, усё ж пазначаны прыходам новых цікавых літаратураў. Яны адразу спрабавалі пашырыць межы звыклых ужо форм і надаць свежае дыханне аналітычным пошукам. У тыя часы з'явіліся першыя творы Надзеі Артымовіч, Зосі Сачко, Юркі Баены, Міхася Шаховіча і іншых. Яшчэ трохі пазней расцвіла арыгінальная творчасць Міры Лукшы.

Узоры "чыстай паэзіі", інтэлектуальнага лірыкі — вершы Яна Чыквіна. Дэбютаваўшы яшчэ ў канцы 50-х на старонках "Нівы", гэты паэт адразу зарэкамендаваў сябе як удумлівы творца і патрабавальны крытык. Яго кнігі, як зрэшты, і большасць "Белавежцаў", з'яўляліся на свет з досыць вялікімі перапынкамі. Таму творы ў іх найчасцей вывераныя і каштоўныя. Паэт засведчыў высокі ўзровень мастацкага густу, калі набліжэнне да ісціны даецца глыбокімі развагамі ў духу найноўшых філасофскіх ідэй. Прафесар Я.Чыквін таксама выдаў кнігу "Далёкія і блізкія: беларускія пісьменнікі замежжа", дзе па-майстэрску выявіў адметнасць і каштоўнасць творчасці нашых суайчыннікаў.

Цікавую і загадкавую мастацкую з'яву ўяўляе паэзія Надзеі Артымовіч. Вершы паэтки напоўнены адцягнутымі асацыяцыямі, шматзруўневым вобразнымі канструкцыямі, хуткаплыннымі рэфлексіямі. Яна вядзе пошук у напрамку найсучаснейшых паэтычных плыняў, дзе разняволенасць і нязвыкласць формы лучацца з глыбокадумнасцю і загадкавацю зместу. Паказальнай з'яўляецца кніга "Дзверы", у якой тэксты аўтаркі суправаджаюцца філасофскімі каментарыямі —

асацыяцыямі Алесь Разанава.

Літаратурная сітуацыя на Беластоцчыне, безумоўна, арыентавана ў бок паэзіі, але ёсць і цікавыя празаічныя вынікі. У альманахах і "календарах" друкаваўся Ю.Зубрыцкі. Сінтэзам гістарычнасці і мастацкасці сталі лепшыя творы М.Гайдукі. Як і многія з "Белавежцаў", М.Гайдук прафесійна займаўся краязнаўствам і народнай творчасцю. Аб плённасці яго працы сведчаць навукова-папулярныя працы, фальклорныя зборнікі. Спрабавалі сілы і выгрунтоўвалі майстэрства іншыя таленавітыя творцы. У празаічны плён "Белавежы" ўваходзіць таксама шэраг гумарыстычна-сатырычных зборнікаў, мемуарных і дзённікавых кніг. Літаратура нашых сведзяў увесць час пашырае свае тэматычныя абсягі, рассоўвае ідэйна-зместавыя межы. Творчасць М.Шаховіча ў агульным літаратурным рэчышчы "Белавежы" вылучылася глыбокай працуючасцю і адначасова сур'эзнай роздумнасцю. Творчасць літаратаркі "другога" пакалення Міры Лукшы ўжо заняла сваё месца ў спадчыне "Белавежы". Пачынала яна з апавяданняў, у якіх дзівоўным чынам ядналіся павевы тэхнакратычнай цывілізацыі і подых аўтэнтчнай радзімы. Шукаючы свае тэмы, сваіх герояў, маладая пісьменніца стварыла шэраг замалёвак з нязвыклымі калізіямі і "нязручнымі" характарами. Зараз М.Лукша ўсё часцей выступае з вершамі. Трэба згадаць і нестандартнае мастацтва Зосі Сачко. Намацаваючы ўласныя адметныя шляхі, аўтарка выдае зборнікі на дыялектнай мове родных мясцін.

Як проза, паэзія, так і крытыка ўяўляюць сабой няспыннымі пошук, развіццё. Абагульняючы беластоцкую літаратуру, польскія крытыкі вылучаюць у ёй матыў вяртання. Вяртанне і дарога, рух і мэта сімвалічна ўвасабляюць свядомасць жыхароў памежжа. Хацелася б адзначыць светлы сум як элемент агульнай літаратурнай прасторы. Самота, што заўсёды суправаджае творцаў, мабыць, і спрыяе нараджэнню ўзораў мастацтва.

У жніўні 1990 года ваяводскі суд у Беластоку зарэгістраваў Беларускае літаратурнае аб'яднанне "Белавежа" як юрыдычна самастойную адзінку. Пры аб'яднанні заснавана "Бібліятэчка", у рамках якой выдадзена ўжо больш за тры дзесяткі кніг. Варта дадаць, што многія з "Белавежцаў" з'яўляюцца членамі СП Беларусі і Польшчы, віднымі навукоўцамі. На жаль, няспынным час збірае сваю даніну. У шэрагах "Белавежцаў" ужо няма М.Гайдукі, М.Шаховіча.

Спадчына "Белавежы" стварае выспу ў не вельмі шырокім моры беларускай літаратуры. Ідучы шмат у чым поруч з "нашымі" пісьменнікамі, "Белавежцы" ўсё ж маюць свой унікальны мікракосмас. Іх творы вылучаюцца трагічным гучаннем, нават душэўным крыкам. Разрыў са спрадвечнымі каранямі, абсурднасць цывілізацыі, страчванне нацыянальнага самаўсведамлення ўсё ж адцяняюцца моцным імкненнем да творчасці. Досыць вялікая для аднаго чалавечага жыцця і такая кароткая ў маштабах, скажам, эпохі творчая гісторыя "Белавежы" ўяўляе сабою шматмерны і паступальны працэс далучэння як да набыткаў сучаснага еўрапейскага наватарскага мастацтва, так і да багатай нацыянальнай культуры.

Анатоль РАМАНЧУК (Гродна).

віншуем з юбілеем!

ВЯЧКА ЦЕЛЕСЬ БЕЛАРУСКИ ГОНАР МАЕ

2 кастрычніка ў Рызе ў Музеі прыроды Латвіі адкрылася юбілейная персанальная выстава нашага суайчынніка Вячкі Целеша. Са сваіх 65-ці гадоў 45 з ім і летаў ён жыве ў горадзе, дзе не астодзілі векавыя сляды палачан, строд якіх быў і "кароль" Вячка, і наддзвінскія пльмагоны, і сам Францішак Скарына...

Любяць, паважаюць, шануюць латышы нашага Вячку, цёзка знакамитага валадара. Я даўно прыкмеціў, што ў далёкім і блізім замежжы людзі тытульнай нацыі з увагай прыглядаюцца да прышлага чалавека: як ён шчыруе на зямлі, дзе пусціў карані, ці не знелюбіў сваю самасць і Бацькаўшчыну, ці не растроз непайторны воблік і вобраз носьбіта ўласнай Айчыны. Бо той, хто стаў іванам, "не помнящим родства", не будзе з любасцю ставіцца да людзей і зямлі, дзе ладзіць свой новы побыт. Аднаго разу мой сябар сказаў: "Латышы мяне навучылі, як любіць Бацькаўшчыну". І ён моцна пераняў прычыны даваенных аўтахтонных беларусаў Латвіі: быць самім сабою і паважаць досведы дзяржавы, дзе цяпер жывеш. Нездарма ў 1997 годзе пастановай Сайма Латвійскай Рэспублікі Вячку Целешу — беларускаму мастаку, педагогу і грамадскаму дзеячу было нададзена латвійскае грамадзянства з высноваю: "За асабістыя заслугі перад Латвіяй".

Ці гэта не поклічны прыклад для многіх нашых суайчыннікаў?

На 1998 год у Рызе выйшла біяграфічная энцыклапедыя "Хто ёсць хто ў Латвіі". Пра Вячаслава Целеша там сказана: "Мастак, графік. Адукацыя: 1975 — Латвійская акадэмія мастацтваў; з 1991 — старшыня аб'яднання беларускіх мастакоў Балтый "Маю гонар", з 1989 — кіраўнік беларускай мастацкай студыі "Вясёлка"; з 1994 — дырэктар Рыхскай беларускай школы. Удзельнік выставы ў Ваенным музеі Латвіі, а таксама выстаў у Швецыі, Фінляндыі, ЗША, Канадзе; выдадзена яго калекцыя даўніх паштовак. Публікацыі: артыкулы па пытаннях гісторыі і культуры. Хобі: даўня паштоўкі Рыгі і Беларусі..."

Кожны радок гэтага няпоўнага пераліку мог бы стаць тэмай спецыяльнага даследавання. З мастакоўскай экспазіцыі згадаць бы постаці М.Гуасоўскага, М.Багдановіча, В.Дуніна-Марцінкевіча, Янкі Купалы, Яніса Райніса, Пятра Сакала (нашага паэта і перакладчыка ў Латвіі)... Бачыў нядаўна ў майстэрні Вячкі амаль закончанае палатно, прысвечанае Наталлі Арсеневай.

Ад многіх чуў узнёслыя водгукі пра яго экслібрсы. Там водгулле імянаў: Зоскі Верас, У.Караткевіча, У.Арлова, Л.Луцкевіча...

27 лістапада — 15-годдзе Латвійскага таварыства беларускай культуры "Сьвітанак", якому Вячка аддаў нямала моцы і змогі, напорыстасці і бескампраміснасці. Бо толькі чалавек апантанга характара, няўраўнаважана, несаступнага змагарства за гонар і сумленне беларуса спрыяў таму, што "Сьвітанак" трымаў і трымае ў сабе агонь самаідэнтыфікацыі і тым самым цепліць душы і гартуе іх, каб не стаць глыбока глабалізацыі.

Творчы набытак Вячкі Целеша экспанавуўся ў Гродне (а ён жа родам з пасёлка Краснасельскі Ваўкавыскага раёна), Віцебску, Мінску. Яго дары прымалі Літаратурны музей Янкі Купалы, Міжнародная асацыяцыя беларусістаў. Спадзяюся, што ён яшчэ будзе гасцяваць у нас. Мы ўпоўніцу ацнім яго шматгранны ўклад у нацыянальную скарбніцу, у латышка-беларускае лабрацімства, ва ўмацаванне культурных сувязей паміж народамі, у сусветны розгалас нашага духоўнага рэха.

Сяргей ПАНІЗНИК,

старшыня таварыства
"Беларусь — Латвія".

слухай сваё

КАЛІ Ў МУЗЫЦЫ
ЖЫВЕ ЭТНАСЗМІЦЕР ВАЙЦОШКЕВІЧ. "БАЛАДЫ",
МН., 2002 "GRAND STYLE" / ІНШЫЯ

Калі гэты артыст быў удзельнікам славуага гурта "Крыві", мы (і ён) прызвычалі да яго крутых еўрапейскіх тураў, таму асабіста я не здзівіўся, што на прэзентацыю альбома "Балады" мне ўпершыню давалася трапіць восенню 2002 года ў Польшчы, адкуль Зміцер накіраваўся ў Швецыю, Нямеччыну і толькі потым у Беларусь.

Памятаю дзікі лямант апладыс-ментаў перапоўненага Бельскага Палаца культуры, што аж ахова на ўваходзе вымушана была ўключыць рэцыю... слухала гэтак спевы Вайцошкевіча: яны проста хацелі выветліць, што робіцца ў зале, ці не патрэбна іх калегам дапамога, а потым так і не маглі адравацца.

А публіка пасля канцэрта выходзіла, вельмі характэрна абмяркоўваючы выступленне Зміцера Вайцошкевіча: "Таки pudny, ale jaki fajny!"

Так, "Балады" — вельмі смелы і проста ўнікальны эксперымент на беларускім музычным рынку. Спявак, кампазітар і мультыінструменталіст Зміцер Вайцошкевіч рызыкунуў заваёваць публіку не моднымі рытмамі і хітовай канструкцыяй твораў, а глыбіняй і высокім прафесіяналізмам. Ці зможа хто ацаніць гэта ў наш час, калі ў радыёэфіры і на канцэртных пляцоўках пануюць культмасавыя "Фабрыкі зорак"?

Вайцошкевіч пераканаў, што не ўсё страчана, бо нават айчынным прэзентацыі не праходзілі ў пустых залах, а музычны кіёск на канцэртах спазнаў даўно забытае паняцце чарга. Што ж так прываблівае публіку ў альбоме "Балады"?

Бадай, пры жаданні тут можна вылучыць і своеасаблівыя хіты, хоць яны зусім непадобныя на ўлюбёнаў хіт-FM-эфіру. Такімі можна назваць народныя песні "Зялёны дубочак", "Не сячы, мой татулька". Іх ведаюць усё — ад фанатаў экстрэмальнага дэз-металу да прыхільнікаў опернага мастацтва: адна трапіла ў модны зборнік "Hard Life — Heavy Music-2" у версіі знакамітага рок-гурта "Зьніч", а другую выконвалі ў розных варыянтах і славуць оперны тэнар Міхась Забэйда-Суміцкі, і лідэр гурта "Троіца" Іван Кірчук. Але Зміцер Вайцошкевіч разгарнуў новыя таямніцы энергетыкі нават у гэтых вядомых усім творах. Дый у самой тэкставай рэдакцыі тут упершыню адчуваецца

выразная прысутнасць явяжскіх дыялектаў беларускай мовы.

Зрэшты, Зміцер Вайцошкевіч пабудоваў такую мудрагелістую структуру альбома, што ніводны твор не зьяўляецца паасобку, бо што тая "Казка" без "Захаду", што тое "Тора" без "Труны", а "Журавы" без "Паветра". Назвы балад чаргуюцца з назвамі сэнаса-настроёвых інструментальных інтрадукцый, якія і дадаюць часам звычайнай фальклорнай песні драматызму сюжэту і канцэптуальнай баладнай філасафічнасці.

Сюжэт, драматургія, тэксты... А што ж музыка?

Бадай, Вайцошкевіч са сваімі калегамі з "WZ Orkiestra" застаўся ў той жа плыні world music, што і "Крыві", захаваў і адданасць абранаму мастацкаму сродку, і ідэйнай крыніцы — беларускаму фальклору, але стылістычна пашыбаваў у такія сферы непазнанага, што параўнаць яго можна толькі з Горанам Брэгавічам, які сербскім фальклорам у сваёй інтэрпрэтацыі пакарыў усю Еўропу.

У буклеце ёсць канцэптуальныя тэксты асэнсавання альбома, азнаямленчыя анатацыі. На дыску змешчаны нават дадатковы файл з фотакарткамі і перакладам інфармацыі на польскую і расійскую мовы, але вось дзіўна, што ў нямецкім тэксце буклета згадваюцца і папярэднія гурты Вайцошкевіча, а вось Ксенія Мінчанка нібыта і не іграла ў гурце "Без білета", хоць еўрапейская прэса помніць яе ў гэтым складзе на італьянскім фестывалі "Spirit of Woodstock". А адкуль узяліся астатнія нашы героі?

Мы нярэдка звяртаем увагу на прыкметную манеру мастацкай аздабы дызайнера Зміцера Герасімовіча, а вось тут ён з'яўдаў сваё захапленне музыкай і каларытным выяўленчым мастацтвам Вячаслава Дубінкі. Шэраг выцінанак гэтага віртуоза нажніц і паперы ўпрыгожылі і альбом Зміцера Вайцошкевіча "Балады".

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

ракурс: памочніца віка

Віка ТАЛЬЧУК, шасцікласніца сярэдняй школы № 7 горада Крычава, разам з бабуляй Аляцінай ЯСЮКОВАЙ, якая працуе санітаркай у райбалніцы, вырошчвае кветкі, капусту, бульбу.

уражанні

ВІКІНГ-ФЭСТ У ПОЛЬШЧЫ

— Калі мы згадваем вікінгаў, гістарычная памяць адносіць нас у вельмі далёкую мінуўшчыну, калі пракладаўся і дзейнічаў гандлёвы водны шлях "з варагаў у грэкі" — з Балтыйскага мора ў Чорнае. Вікінгі — старажытнаскандынаўскія марскія воіны — лічылі заваёўнікамі, ледзь не піратамі на нашых землях, але і першапраходцамі, што адкрылі гэты шлях, увячывылі сябе ў гісторыі. ...

Дык што ж узнаўляе гэты фестываль, чаму ўвага сучасных маладых людзей Еўропы прыцягнулі менавіта вікінгі?

— Такія фестывалі ў Еўропе называюцца археалагічнымі, а мы называем іх рэканструкцыйнымі, паколькі іх удзельнікі займаюцца рэканструкцыяй вопраткі, побыту, паводзін людзей пэўнага гістарычнага перыяду.

Упершыню на такі фестываль мы трапілі летась у мястэчку Біскупін, што ля Познані. Там захаваўся вялізны драўляны замак, у якім славуць польскі рэжысёр Ежы Гофман здымаў гістарычныя фільмы паводле твораў Генрыка Сянкевіча. Здымкі фільма "Старабаснь" праводзіліся і тады, калі мы прыехалі на гэты фестываль, як госці, невялікай групай і нават ігралі ў замак. Нас слухаў, а потым падышоў чалавек у старадаўняй вопратцы, купіў нашы дыскі і сказаў, што ён — адзін з арганізатараў славуага фестывалю, на які з усёй Еўропы з'язджаюцца тыя, хто рэканструюе культуру IX-XI стагоддзяў народаў Скандынавіі і славян.

Як прадстаўнік аргкамітэта, ён прапанаваў нам удзельнічаць у наступным фестывалі. Мы абмяняліся электроннымі адрасамі і на працягу года ўдакладнялі ўсе моманты, заключылі дамову, атрымалі ад бурмістра горада Воліна запрашэнне і сталі ўдзельнікамі Вікінг-Фэсту-2003. У гэтым горадзе была вёска вікінгаў, захавалася ўмацаванне замчышча і вось ужо дзесяць гадоў ладзіцца штогадовыя фестывалі. З Волінам звязана шмат легенд і згадак у гістарычных крыніцах, перш за ўсё музычных: сюды з'язджаліся ў IX-XI стагоддзях скамарохі і музыкі са славянскіх і бліжэйшых прыбалцкіх зямель, асабліва дудары. Адна з назваў дуды — валынка — паходзіць ад назвы горада Воліна. Волін — значыць, вольны, свабодны горад.

— Колькі краін брала ўдзел у фестывалі ў гэтым годзе, колькі было ўдзельнікаў і як выглядае гэта пасяленне вікінгаў?

— 14 еўрапейскіх краін прадставілі свае клубы і больш за 700 удзельнікаў. Геаграфічна гэты гарадок знаходзіцца за Шчэцінам на беразе Балтыйскага мора. Само пасяленне вікінгаў, ад якога засталася гарадзішча, знаходзіцца на паўвыспе, яно аднаўляецца: падсыпаюцца валы, ужо збудаваны сцены, драўляная вежа.

— Пэўна, сродкі ад фестывалю і ідуць на рэстаўрацыю гэтага пасялення?

— У Польшчы, як і ў іншых краінах Еўропы, фестывалі ствараюцца так: шукаюцца фінансы, і ў рэшце рэшт яны выходзяць на самаакупнасць. Тэя фестывалі, якія не акупляюцца гады за чатыры, максімум за пяць, знікаюць. "Біскупін" — фестываль, які ўжо на трэцім годзе свайго існавання акупіўся і прынес прыбытак. Калі мы там былі летась, ён праходзіў восьмы раз. Вялікі не толькі тэрытарыяльна, але і тэрмінама правядзення: доўжыцца на працягу дзесяці дзён. Ён быў задуманы краязнаўчым музеем.

А ў Воліне фестываль арганізаваны ініцыятыўнай групай, але пры фінансавай падтрымцы бурмістра і ўправы горада. Ён не такі вялікі, як "Біскупін", але ў ім задзейнічаны ўвесь горад. Безумоўна, цэнтр фестывалю — гэта вёска вікінгаў. Тут нельга запаліць цыгарэту, гэта забаронена ўдзельнікам, а турысты могуць. У карчме, якая пабудавана з чароту, шкур жывёл, адсутнічае электрычнасць, як і на ўсёй тэрыторыі паўвыспы, толькі гараць пяць паходняў. І ўсюды — паходні, свечкі, лампады і вогнішчы. Калі гэта цэнтр фестывалю, то ў горадзе, што размешчаны на другім беразе заліва, таксама праходзяць розныя дзеі. Вялізны пантонны мост кладзецца праз заліў удзень, а ноччу расцягваецца, бо з розных краін клубы, прадстаўнікі музеяў не толькі прыязджаюць, але і прыпыняюць.

Мы пазнаёміліся і пасябравалі з супрацоўнікамі нямецкага музея "Украін-лэнд", якія прыплылі на ўласным дракары — так называліся караблі вікінгаў. І такія чатыры дракары прыбыло на фестываль з розных краін, а таксама шмат яхтаў. Цікава, што ў Воліне нават сучасныя забавы пабудаваны ў даўнім стылі і паўтараюць тэматыку вікінгаў. Уся суверенная прадукцыя прысвечана гэтаму: у продажы — сярэднявечная вопратка, шкуры

Сёлета гурт "Стары Ольса" пасляхова выступіў на Міжнародным агульнаеўрапейскім фестывалі вікінгаў, які ўжо дзесяць гадоў ладзіцца ў горадзе Волін на беразе Балтыйскага мора ў Польшчы. Беларусы ўпершыню ўдзельнічалі ў гэтым фестывалі. Падзяліцца ўражаннямі мы папрасілі кіраўніка гурта Зміцера Саснойскага. Гурт арганізаваны ў 1999 годзе і ўжо даў шэсць канцэртаў у Расіі і Літве для беларускай дыяспары.

розных жывёл, музычныя інструменты і г.д. Сувеніры прадаюцца і ў цэнтры Фэсту, дзе жывуць яго удзельнікі, бо кожны акрэдытаваны клуб прывозіць сваю прадукцыю і можа яе рэалізаваць, калі яна датычыцца тэматыкі фестывалю.

Разам з намі прыехалі на Вікінг-фэст прадстаўнікі Дома рамёстваў з Браслава. Яны сталі такой асаблівай асады, паселішчам і таксама паказвалі і прадавалі свае вырабы. Прывезлі ляпную кераміку, ляпілі на месцы, круціўся ручны ганчарны круг, на якім мог папрацаваць кожны, хто захоча. Дзяўчаты пяклі на вогнішчы бліны па даўнім рэцэпце, змазваючы іх мёдам і макам — смаката! Разьбяры прывезлі свае вырабы. Было прадстаўлена таксама пісьмо на бяросце і рэчы з бяросці. Супрацоўнік музея Кастусь Шыдлоўскі дэманстраваў прыладу для пісьма, што існавала ў IX-X стагоддзях — дзве дошчачкі, змацаваныя скурай, паверхня якіх заліта воскам. На іх пісалі завостранымі прадметам — пісалам, накіштат алоўка, канец якога быў сплюсчаны, каб потым сцерці напісанае. Кожны адукаваны чалавек насяў такую запісную кніжку на шый. Яшчэ браслаўцы паказвалі, як плітуць паясы. Розныя археалагічныя культуры ўзнаўляў майстар Валерый Зінкевіч.

Такім чынам, мы дэманстравалі сваю сярэднявечную беларускую культуру на гэтым фестывалі. Арганізатары былі вельмі задаволены, і мы атрымалі не толькі запрашэнне на наступны Вікінг-фэст, але і на некалькі іншых еўрапейскіх фестывалю. Мы там спадабаліся. Напрыклад, наш гурт "Стары Ольса" павінен быў іграць па два канцэрты ў дзень, але з чатырох гуртоў два не прыехалі, нешта здарылася, таму наша праграма павялічылася па просьбе арганізатараў настолькі, што я не ведаю, як мы вытрымалі: шэсць канцэртаў у дзень праз паўтары гадзіны кожны. Пэўна, сама атмасфера дзейнічала такім чынам, што мы гралі на ўздыме, не ведаючы стомы. Асабліва ўвечары, калі вёску вікінгаў пакідалі турысты і заставаліся адны ўдзельнікі: усё ў сярэднявечнай вопратцы, гараць вогнішчы, у руках — гліняныя кубкі, гучыць не толькі наша музыка, але і іншыя музыкі імправізуюць разам з намі...

(Заканчэнне будзе).

Гутарыла Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчынікамі за рубяжом «Радзіма».

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Аб'ём 2 друк. аркушы. Тыраж 2 148 экз. Заказ 1519. Падпісана да друку 7. 10. 2003 г. у 12.00.

Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82, (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
У ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://golas.promedia.by>

E-mail: golas_radzimy@tut.by